مرۆڤەکان وەکو خۆیان ببینن: نەوشێروان مستەفا لە نێوان تاوانباری و فریادرەسیدا

شاخەوان شۆڕش

ئەگەر بمانەوێ لە مێژوومان بگەین و ئەگەر بمانەوێ دوارۆژێکی رۆشن بۆ داهاتوو دروستکەین، دەبێ دان بەراستییەکاندا بنێین، دەبێ مێژووی رامیاری کوردستان وەکو خۆی ببینین. دەبێ بتوانین باش و خراپ لەیەکتر جیاکەینەوە و مێژووی کەسەکان وەکو خۆی ببینین. نەوشێروان مستەفا یەکێکە لەو کەسایەتیانەی کە مێژووەکەی هەلسان و دابەزینی زۆری بەخۆیەوە دیووە، ئەگەرچی بەم دواییە سەرکردایەتی بزوتنەوەیەکی گۆرانخوازی دەکرد و مۆرکی ئەرێنی دیاری نواند، مێژووی رابردووی بەشێکن لەو کەسایەتییە.

نەوشیروان مستەفا یەکێ لە دامەزرێنەرانی یەکێتی نیشتیمانی کوردستان، سکرتێری پێشووی کۆمەڵەی رەنجدەرانی کوردستان لەماوەی خەباتی چەکداری یەکیتی لە شاخدا لە سیاسەتی پاکتاوی لایەنەکانی دیکە لە گۆڕەپانی خەباتدا رۆلێ دیاری هەبوو، وەکو سەرکردەیەکی مەیدانی لە شەڕەکانی ناوخۆدا بەشداری راستەوخۆی هەبوو، بڕیاری گوڵەبارانکردنی پێشمەرگەی دیلکراوی بێسڵەمینەوە داوە و خۆیشی راستەوخۆ پێشمەرگەی دیلی گولەبارانکردووە. بەنمونە کۆمەڵکوژییەکەی ئاشقوڵقە، قرانقە و پشت ئاشان، یا گولەبارانکردنی پارتیزان و فەرماندەی هەرێمی ١٤ی سۆسیالست عەوڵا سور بەدیلی لەلایەن خۆیەوە راستەوخۆ. بەمجۆرە نەوشێروان مستەفا یەکێک بوو لە تاوانبارە سەرەکییەکانی شەڕی ناوخۆ.

لەدوای ڕاپەرینی ١٩٩١دا نەوشێروان مستەفا وەکو سەرکردەکانی دیکەی یەکێتی بەشداری کەم یا زۆر لە هەنگاوەکانی یەکێتیدا هەبووە، لەشەڕی ناوخۆی نێوان پارتی و یەکێتی لە ناوەراستی نەوەتەکاندا ر□□□ی هەبوو، وەکو سەرکردە باڵاکانی یەکێتی، پارەیەکی زۆری بەرکەوتووە، موچەی باڵای هەبووە، زەوی بەرکەوتووە، لە رێککەوتنی ستراتیژی نێوان پارتی و یەکێتیدا بەشداری هەبووە. لە نەخشکردنی سیاسەتی یەکێتی رۆڵی هەبووە، بەکورتی لە گەندەڵی و تاوانەکاندا بەبەری نەبووە. بەنمونە دابڕینی داهات و سامانی گەل لەژێرناوی

خەباتی شاخدا کە یەکێتی و سەرکردەکانی کردیان هەمووی سەد لە سەد گەندەڵی و تاڵانی داهاتی گەلە. نەوشەروان مستەفا یەکێک بووە لەوان.

لەدوای ساڵی ٢٠٠٧ وە لەبەر هەر هۆیەک بێت، نەوشەروان مستەفا خۆی لە ڕەوتی یەکێتی جیاکردوە و بزوتنەوەی گۆڕانی پێکهێنا، کە بەشێوەیەکی سەرەکی خەڵکی نارازی ناو یەکێتی بوون. نەوشەروان مستەفا و بزوتنەوەی گۆران سودیان لەو دەنگە یاخی و سەربەخۆخوازە وەرگرت کە دەمێک بوو بەگژ دەسەڵاتی ناڕەوای بنەماڵەیی و ڕێکەوتنی نانیشتیمانی ففتی هاواری بوو.

بزوتنەوەی گۆڕان توانی دەنگێکی ناڕەزایی گونجاو و بەهێز دژ بە دەسەڵاتی ناڕەوای بنەماڵەیی دروستبکات. ڕۆڵی سەرەکی بزوتنەوەی گۆڕان بوو توانی بۆ یەکەمجار لەمێژووی سیاسی باشوری کوردستاندا لە هەڵبژاردنی ساڵی ٢٠٠٩ دا ئۆپۆزیسیۆن لە پەرلەمانە لاوازەکەی کوردستان دروستکات و ئومێدێک بەر پرۆسەی دیموکراسیە ئیفلیجکراوەکەی باشوری کوردستان بخاتەوە. ئەو گۆڕانکاریەی ئەوسا گۆڕانێکی ئەرێنی هیوابەخش بوو بۆ ئاراستەی دیموکراتیزەکردنی کوردستان لەدوای چەقبەستنێکی درێژماوەدا.

بەڵام لە دوای هەلبژاردنی نوێ و دروستکردنی حکومەتی بنکەفراوان، بەمجۆرە نەهێشتنی ئۆپۆزیسیۆن لەپەرلەماندا، بەپێچەوانەوە پاشەکشەیەکی کوشندەبوو لە ڕەوتی دیموکراتیزەکردندا ئەگەرچی سست ولاوازیش بوو. هەروەکو بوونی ئۆپۆزیسیۆن پێداویستیەکی هەرەگرنگی بەئەملاو ئەولای دیموکراسیە. بزوتنەوەی گۆڕان پەسندی نەمانی ئۆپۆزیسیۆنی لەپێناو دەسەڵاتدا کرد.

هەوڵەکانی ئەندامانی بزوتنەوەی گۆڕان لە پەرلەماندا بۆ چاکسازی و چوون بەرەو سیستەمێکی دیموکراسی دوای نائومێدبوونیان لەدەسەلاتی بنەماڵەیی سەریانهەلدایەوە و زیندووکرانەوە، بەجۆرێ لە جۆرەکان بوونە ئۆپۆزیسیۆن لەناو زگی حکومەتدا، کە دواتر هەوڵی گۆرینی سیستەمی سەرۆکایەتی و ڕێگەگرتن لە دووبارە درێژکردنەوەی ماوەی سەرۆکبوونی مەسعود بارزانی لەڕێگەی پەرلەمان و پرۆسە دیموکراسیەکاندا، بووە هۆی لەکارخستنی پەرلەمان و سەپاندنی دەسەڵاتی حزبی و هێشتنەوەی مەسعود بارزانی وەکو سەرۆک بەزەبروزەنگ و میکانیزمە نادیموکراسیەکان. بەشداری گۆڕان لەدەسەڵاتدا هەڵەیەکی کوشندە بوو، چونکە یەکەم بەشداری لە حکومەت لەگەڵ ئەوانەی کە بە گەندەڵ و تاوانبار ناوزەدەکران

پەسندکردنەوەی دووبارەی ئەوانە، دووەم بنەماڵەی بارزانی هیچی ئەوتۆیان لە ڕەوتی خۆیان نەگۆڕی و درێژەیان بە سیاسەتی بنەماڵەیی خۆیاندا. گۆڕان لە ڕاستیدا بژارێکی دیکەی لە بەردەمدا نەبوو یا دەبوایە مل بە تاوان و ناڕەوایەکان شۆڕکا یا جولەیەک بکات و ئەوی خراپی کردووە چاکیکاتەوە.

نەوشێروان مستەفا وەکو چۆن تاڵەبانی و بارزانی ڕەتیانکردەوە ببنە سەرۆکی پەرلەمان یا حکومەت، چونکە لە بەرژەوەندیاندا نەبوو، ئەویش نەبووە سەرۆکی پەرلەمان، ئەوەش پاشەکشە و خۆلادان بوو لە بەرەوڕووبوونەوەی ڕاستەوخۆی دەسەڵات. نەوشێروان مستەفا لەناو گەل نەبوو و لەگەڵ خەڵک نەمایەوە، خۆی لە ڕووداوەکان دوورەپەرێزگرت. ئەوەش دووبارە خاڵی لاوازی ئەو وێنە دەکەن. ئەوە ئەگەر نەوشێروان مستەفا بڕوای تەواوی بە سیستەمی پەرلەمانتاری هەبوو و هیوای پەرلەمانێکی بەهێزی دەخواست.

نەوشێروان مستەفا ڕابرووییەکی پێشنگداری نەبوو، بەڵکو ڕابردووی ئەو تێژیە لە تاوان و پێشێلکاری، ئەو تاوانانەی نەوشێروان مستەفا کە وەکو سەرکردەیەکی یەکێتی ئەنجامیداون کۆن دەبن بەڵام وون نابن، ئەگەر دادوەری هەبووایە دەبوایە ئەو لەسەر ئەو تاوانانە بدرێتە دادگا. دیارە لە کوردستانی ئەمڕۆدا تاوانبارە دەسەڵاتدارەکان نادرێنە دادگا، هەروەکو نە ئەو و نە هیچ یەکێ لە پاڵەوانەکانی شەڕی ناوخۆ نەدرانە دادگا. نەم بیستووە نەوشێروان مستەفا داوای لێبووردنی لە کەسوکاری قوربانیان کردبێ. ئەو مێژووە نەرێنییە بەشێکی دیارە لە مێژووی خەباتی سیاسی نەوشێروان مستەفادا.
مێژووی دوای ٢٠٠٧ و دروستکردنی بزوتنەوەی گۆڕان، و بەرەوڕووبوونەوەی سیستەمی خۆسەپێنەری بنەماڵەیی و حزبی چەکدار، ئەو مێژووەیە کە وەرچەرخانێکی گرنگ و دیار لە مێژووی سیاسی ئەودا تۆمار دەکەن، مێژووەکی ئەرێنییە لە ڕەوتی دیموکراتیزەکردنی سیستەمی سیاسی باشوری کوردستان، ئەوەش لایەنە ئەرێنییەکەیە لە مێژووی ئەو مرۆڤەدا.

بەرەوڕووبوونەوەی دەسەڵاتی مافیایی و بنەماڵەیی خۆسەپێنەر و نادیموکراسی، هەوڵەکانی بردنی سیستەمی سیاسی کوردستان بەرەو ئاقارێکی ڕەواو دیموکراسی بەر لە دروستبوونی بزوتنەوەی گۆڕان لە ئاستی تاکەکاندا هەبوون، بەهەموو کەموکوڕییەکانیەوە بزوتنەوەی گۆڕان گوڕێکی باشی بە هەوڵەکاندا، ئێستا ڕەوتەکە بەگشتی سستکراوە، بەڵام بێگومان هەر بەردەوام دەبێ. چونکە دەسەڵاتێکی ڕەواتر لە دەسەڵاتی دیموکراسی و دەسەڵاتی گەل نییە، ئەوەش تەنها

رێگەیە کە ئازادیخوازن بۆی دەچن.

شاخەوان شۆڕش
2017-5-19

رەهەندی سێهەم (کۆمەڵناسی جیاوازی روانگەی نێوان کۆمەڵگا و ئۆپۆزیسیونی کورد)

شاهۆ حوسینی

پێشەکی:

بەرێوەچوونی هەڵبژاردنەکانی سەرۆک کۆماری خولی دوازدەهەم لە ئێران بوو بەهۆی زەق بوونەوەی هەرچی زیاتری کەلێن و قەڵشی نێوان روانگەی کۆمەڵگا لە ناوخۆ و ئۆپۆزیسیونی کورد لە دەرەوەی کوردستان، کەلێن و قەڵشێک کە ئەگەر خوێندنەوە و خەسارناسێ نەکرێت لە درێژەدا دەتوانێ ئەو قەڵش و دابرانە قوڵتر و قەیراناوی‌تر بکاتەوە، دیارە ئەو دەرکەوتەیە دەکرێ لەزۆر لایەن و بوعدەوە ئاوری لێ بدرێتەوە و تیشکی بخرێتە سەر، بەڵام ئەو نووسراوەیە هەوڵ دەدا بە کەڵک وەرگرتن لە چەمکی ” دابرانی بەرەکان”ە وەک یەکێک لەگرینگترین و ئەکتیوترین کەلێنەکانی کۆمەڵایەتی لەکۆمەڵگادا، بەجەخت کردن لەسەر رەهەندی بەرەی میژوویی مانهایم ، تیشک بخاتە سەر ئەو جیاوازییە. مانهایم لە رەهەندی بەرەی مێژوویی‌دا لەسەر ئەو باوەرەیە کەلێنی نێوان بەرەکان و دابرانی بەرەکان ئاکامی حەتمی ئەزموونی جیاوازی بەرەکانە لە رەوتی مێژوویی‌دا, ئەگەرچی توێژینەوەی کۆمەڵناسانە بەکەڵک وەرگرتن لەو چمکە زۆر کۆن نیە، بەڵام توانیوەتی ببێتە بنەمای توێژینەوەگەلێکی زانستی کە دەرئەنجام و ئاکامی باشیان لێ کەوتۆتەوە.

دابرانی بەرەکان:

دابرانی بەرەکان وەک چەمکێک نیشان دەر و ئاماژەیەکە بە جیاوازی سیاسی، کۆمەڵایەتی، کلتووری و جیاوازیکی مانادار لە هزر و باوەڕگەلی تاک کە ڕێگا پێشاندەر و نەقشە ڕێگای کردوەی تاکەکانە، خاوەن ڕایان لەسەر ئەو باوەڕەن کە ئاڵوگۆری بەربڵاو و خێرا لەناو کۆمەڵگاکان و پەیوەندی بەربەرین و بەردەوامی نێوان کۆمەڵگاکان بەتایبەتی لەپاش شۆرشی سەنعەتی و لەدرێژەدا شۆرشی تەکنەلۆژیکی، دابرانی نێوان بەرەکان وەک قەڵەش و کەلەنەکی کۆمەڵایەتی زەقتر و گرینگتر کردوە، ئەگەر لە کۆمەڵگا نەریتەکان‌دا ئەوا نەریتە کۆمەڵایەتەکانی سەرچاوە گرتوو لە پەیوەندی هێرارشیکی بنەماڵەیی، گەورەسالاری و عەقڵانییەتی زەروورەتی ملکەچ بوون بە نەریت و نەرمەکان ئەرک و ڕۆڵی کۆمەڵگر کردنی چین و بەرە جیاوازەکانی ناو کۆمەڵگای لەئەستە بوو، ئەوا ئاڵوگۆری لە سیستەمی پەروەردە و بارهێنان، پەرەی زانستگا و زانستی مۆدێرن، هاتنە ئارای کەرەسە و ئامێر گەلی تەکنەلۆژیکی مۆدێرن، دەور و نەقشی گەورەکان و بنەماڵەی لە کۆمەڵگر کردنی بەرەکان کەمرەنگتر کردوە، بە جۆرە کە پێکهاتەی پیوەندی مانایی و ڕواڵەتی تاکەکانی لەگەڵ بنەماڵە و کۆمەڵگا گوری و لەجیات عەقڵانییەتی ملکەچ کردن بە نەرم و بەها کۆمەڵایەتەکان، عەقڵییەتی شک لە بەها و نەرمە کۆمەڵایەتەکان و ڕوانگە گەلی جوارجۆر و جیاوازی لەمەر ئانتۆلۆژی و ئیپیستمۆلۆژی بەها و نەرمە کۆمەڵایەتەکان هێنایە ئاراوە. ئەو ڕەوتەش بێگومان دەگەڕێتەوە بە پەرەی زانیاری و زانست بەتایبەتی لەپاش پەرەی تۆری ئینترنێت، ڕایەڵەگشتەکان، سۆشیال میدیا و کەرەسەکانی تری ڕاگەیاند کە وەک شۆرشی زانیاری پیناسە کراوە. ئەو ئاڵوگۆریانە بوونە هۆی جیاوازی لە فام، خوێندنەوە، بۆچوون و کردوەی نێوان بەرەکان لە بەرامبەر دەرکەوتەکانی سیاسی، کۆمەڵایەتی، کلتووری و ئابووری‌دا.

مانهایم لە ڕەهەندی بەرەی مێژوویی‌دا تیشک دەخاتە سەر ئەو دەرکەوتە گرینگە مێژوویانەی کە لە بازنەی جوغرافیایەک‌دا و لە دەورەیەکی مێژوویی دا هەڵ و دەرفەت دەرەخسێنن هەتا تاکەکان بەیەکەوە و لە تەعامول لەگەڵ یەکتر و لەگەڵ دەسەڵات، ئەزموون و تەجرەبەیەکی هزری و مەعریفی جیاوازیان دەست بکەوێت، بە وێنە لە پێکهاتەی نەزمی جیهانی‌دا دەتوانرێت ئاماژە بە ڕووخانی سیستەمی دوو جەمسەری و عەقڵییەتی چەپی ئەرتەدۆکسی، پەرەی خەباتی مەدەنی و سەرکەوتنی ڕەوتی ڕیفۆرمخوازانەی دێموکراتیزسیون لە وڵاتانی جۆراوجۆر بکرین و لەناوخۆش ئێمە دەتوانین باس لە دەور و نەقشی خاتەمی بکەین کە لە ساڵی ٧٦ را هەتا ٨٤ وەک سەرۆک کۆمار، بە

لابردنی سیستمی گوزینیش لە زانکۆکان مەجال و دەرفەتی رەخساند کە بەشیوەیەکی بەرین خوێندکاری کورد لە بەشەکانی زانستی سیاسی، فەلسەفە، یاسا، کۆمەڵناسی و لە ئاستەکانی ماستەر و دکتۆرا وەربگیرێن، لەهەمان کاتدا بەستێن و زەمینەی رەخساند کە بەباقەکە گشتەکانی وەک رۆژنامە، گۆڤار، حەوتەنامە، دووحەوتەنامە و بەباقەکە خوێندکارەکان بەشیوەیەکی بەرین دەربچن، هەروەها مەجالی چاپ و بڵاو بوونەوەی رێژەیەکی زۆری کتێب رەخساند کە پێشتر هێڵی سوور و بقە بوون، ئەو رەوتە لەناو کۆمەڵگای ئێران بەگشتی و لەناو کۆمەڵگای کوردی بە تایبەتی بوو بە هۆی بەرهەم هاتنی بەرەیەکی جیاواز لەگەڵ ئەو بەرەیەی کە هەڵگری عەقڵییەتی شۆرش و شەر و بەرخەدان بوون، بە جۆرێک کە بەرەی تازە هەڵگری عەقڵییەتیک و فامەکی جیاواز بوون. ئەو بەرەیە ئەگەرچی دردوونگ و شل بوو لە پەیوەندی و هەواهەنگی لەگەڵ هاوبەرەکانی تری لەناو زۆرینە، بەڵام وردە وردە بە تێکەڵاو بوونی نووخبەکان لەگەڵ بەرەی نوخبەی زۆرینە بەرە بەرە لێک نزیک بوونەوە، دیارە ئەو لێک نزیک بوونەوەیە بەمانای هاوئامانجی و هاو خواستی لە بیدایەتی خۆیدا نیە، بەڵام بە پێی سیگناڵەکانی پەرەی ئەو عەقڵییەتەیە، رێگای دەرباز بوون لە قەیرانی داپڵۆساندن و سڕینەوە، سەرکەوتنی دێموکراسی لە کۆمەڵگادایە و ئەو دێموکراسییەش بەرهەمی رەوتێکی هەنگاو بەهەنگاو لەلایەن کۆمەڵگای مەدەنی و ئۆرگانەکانەتی.

ئاکام:

مانهایم بەگشتی لە تێئۆری بەرەی مێژوییدا پێداگری لە سەر چەند خاڵ دەکات:

یەکەم: رووداونی ئاڵوگۆری کۆمەڵایەتی، سیاسی و مێژوویی لە کۆمەڵگادا، ئاڵوگۆریکی کە بتوانێ هەژمۆنی عەقلییەت و گوتاری کەمینەیەکی زاڵ لەرزۆک بکات و گوتارە پەراوێز خراوەکان بەنێتەوە ناو کۆمەڵگا.

دووهەم: ئەزموون کردنی ئەو ئاڵوگۆریانە لەنێوان تاکەکانی هاوپەل و هاو تەمەن، بەجۆرە کە ببێتە ئەزموونیکی کۆمەڵایەتی هاوبەشی بەرەیی.

سێهەم: بەدی هاتنی عەقڵییەتێک و زەینییەتێکی هاوبەش کە جۆریک مەعریفەت، دەرک و فامی هاوبەش ساز بکات.

چوارەم: کارتێکردنی ئەو زەینییەت و مەعریفەتە لە سەر کردەوە و

هەڵسووکەوتی بەرە.
بەو پێیەش دەرکەوتی ئەو رەوتە دەبێتە هۆی ئەوەی کە ئاڵوگۆری لە بنەمای باوەری تاکەکان‌دا ساز ببێت، ئاڵوگۆری لە پێوەرەکانی ئەرزشی و مۆراڵی تاکەکان دا ساز ببێت، ئاڵوگۆری لە خواست و ویستەکانی تاکەکان‌دا ساز ببێت، ئالوگۆری لە شیوەی رووبەروو بوونەوە لەگەڵ رووداوەکان لە هەناو و زەینی تاکەکان‌دا ساز ببێت.

ئاوردانەوەیەک لە مێژووی سەرهەڵدانی ئۆپۆزیسیونی کوردی دەرخەری ئەو راستییە کە کاکڵی هزری و پێکهاتەیی ئەو ئۆپۆزیسیونە لەژێر هەژمۆنی چەپی ئۆرتۆدۆکس و نەزمی دووجەمسەری‌دا ساز بوە، هەر بەو پێیەش کردوە و خواست و ویستی ئەو ئۆپۆزیسیونەی کە لەخۆگری بەرەیەکی هزریە، سەرچاوە گرتووی ئەو سەردەمە میژوویییە، دەکری ئەوە رەوتە وەک رەهەندی یەکەمی بزاڤی کۆمەڵگای کوردی چاوی لێبکرێت. بەڵام لە درێژەدا و گۆرانی کەش و هەوای سیاسی، کۆمەڵایەتی و کلتووری هەم لە پیکهاتەی نەزمی جیهانی‌دا و هەم لەناوخۆ بەستێن و زەمینەی رەخساند بۆ سەرهەڵدانی بەرەیەکی تر کە هەم لە هزر و عەقڵییەت‌دا و هەم لە کردوەدا جیاواز لە رەهەندی یەکەم دەرکەوتوون، دەکرێت ئەمەش وەک رەهەندی دووهەمی بزاڤی کوردی پیناسە بکرێت.

باوەری نووسەری ئەو دێرانە ئەوەیە کە هیچ کام لەو بەرانە نکۆڵییان لێ ناکرێت و ناشتوانرێت کە نەبیندرێت، هەر جۆرە حەولێک بۆ نەدیتن و پشتگوێ خستنی ئەو دوو رەهەندە ئاکامی پێچەوانەی هەیە، کەوابێ لێک تێگەیشتن و لێک نزیک بوونەوە بۆ زیاتر کارتێکەر بوون و زۆرتر دەسکەوت وەدەست خستن زەروورەتێکی حاشا هەڵنەگرە، بە ئەو مەبەستەش پێویستە کۆمەڵگای کوردی پێداگری لەسەر گوتارێکی نەتەوەیی بکات کە دالی ناوەندی ئەو گوتارە دیموکراسی بێت و رەهەندی درەختی خەبات وەک مێتۆدیکی کۆن جێگای خۆی بداتە رەهەندی رایزۆماتیکی خەبات وەک مێتۆدیکی نوێی خەبات.

کۆڵان کۆڵان گێڕانەوە … 63 … کەریم کاکە

یادەوەری

٦٣

گوڵی کۆساران چەند جوان پلکە مەتێی ژنی مەلا رەوەندەکەی دێڵە گاڵانی دەگێڕایەوە، ئەو مەلایەی تاقە مەلای رەوەندا بوو، خۆزی ئێستا ئەو گوڵەی کۆساران لێرە دەبوو، لە هۆدەکەی خۆی، هۆدەی پیری سوارچاکان، لێرە دەبوو، گوڵی لە قسەکانی پلکە مەتێ دەبوو، چۆن خۆخاڵی شکاو و زۆر شت دەگێڕێتەوە، پلکە مەتێ هەر کەرەتێ ناوی گوڵی کۆساران دێنێ شەپێك لە رانی خۆی دەدات و دەڵێ:
حەیف! بۆ ئەو ژنە خانەدانە
ئاگام لێیە پیری سوارچاکانیش لەگەڵ هەر حەیف و شەپێکی پلکە مەتێ، ئاهێکی قووڵ هەڵدەکێشێ، ئاهێکی سارد، سارد مینا پرووشەی بەفرێ، ئێستا بەفر پرووشەی دەکات، من پێیەکم لە حەوشێیە، پێیەکم لە کن سۆبەی عەلادین کە نێوان پیری سوارچاکان پلکە مەتێ ئاگرێکی هەیە کەسك کەسك، کەسکتر لە چاوە کەسکەکانی پلکە مەتێ، ئەو چاوانەی دەتگوت رەنگیان لە قەزوان وەرگرتووە، کوڕەکەشی کە ئەوەتا لە بن پەنجەرەکە پشتی بە دیوار داوە، گوتبووی: جێ جێ بەهاری دێڵە گاڵان گەڕاوم، بنە گیایەکم نەدیتەوە وەك چاوی دایکم کەسك..
چاوی کوڕەکەی شتێك لە کەسکایی چاوی دایکیی تێدابوو، حەیف دواتر چاوەکانی لە دەستدا لە رێوبانان دەستێکی بە گۆچانەوە و دەستێکی لە سەر شانی کوڕێکی، لە قسان قسەی بە قورئانەکەی بابی گوتووە، قورئانیش هەستاوە هەردوو چاوی کوێرکردووە! لەوە گەڕێ، لە چاوی کوێ گەڕێ، با بزانین لە زاری دایك چ دەبارێ، ئەو رۆژە زاری پلکە مەتێ لە دیدی منەوە لە ئاسمان دەچوو، لە دەرێ پرووشەی بەفر و لە ژۆرێ پرووشەی وشە، تێدامابووم، بچمە حەوشە و دەست بۆ بەفر بکەمەوە، یان لە نزیك سۆبەی ئاگر کەسك دانیشم گوێ بۆ قسەی پلکە مەتێ رادێرم.
ئیدی پێیەك لە دەرێ، پێیەك لە ژۆرێ، بۆیە هەمی قسەکانی پلکە مەتێم نەژنەوت، بەڵام ئەو هێندەیەی کە بیستم ، ئەگەر لەبیرم مابا، ئێستا کتێبێك بوو، قسەکانی وی گێمێك دەبوون، تەنێ گێلمێکم لەو گێمە لە یادە، رووی قسەی لە پیری سوارچاکانە:
ئەمەکداری، تۆ ئەمەکداری، چاوم کزە، بەڵام باولەکە دەناسمەوە، تا

ئێستا پاراستووتە..
هەناسەیەکی زوقمی لە پیری سوارچاکانەوە:
نەڵێن خەرەفاوە، دەڵێم ئەو باول و خێڵێ و بەردە بخەنە گۆڕەکەمەوە..
لە پڵکە مەتێوە پێکەوتم، باولەکە هی خەجێی نەنکمە، خەجێی دایکی بابم، ئەو خەجێیەی بابم وا بە ئێمەی دەناساند: ((ژنێکی تا دەستهەڵبڕی کەڵەگەت، رەشتارەی مێوژی، چاو ترێیی، برۆ گوڵە گەنمی رەژگوڵی، پەنجەی شووشوو باریك، کەپوو نەختێ گەورە بەڵام لە کەپووی من جوانتر، قەسپی هەڵکەوتبوو، چاو...))
پڵکە مەتێ، لەگەڵ ئاودیوکردنی هەر دنکە تەزبێحێك، رستەیەکی دەگێ، چەند جوان بە پەنجەی وردیلەی سپیکەلەی لێچ تێکەوتوو، دنکە تەزبێحی بە دیوی خۆیدا ئاودیو دەکرد، لەوە جوانتر و شیرینتر لە زاری گوڵیەوە، ئا، زاری لە گوڵێکی کەمێك پەژموردە دەچوو، لەو زارەی گوڵەیەوە بۆنی رستەی بە هێدەکەی پیری سوارچاکاندا دەپژاند، خودایە، چەند هەنگوینی خەجێ و باولەکەی دەگێڕایەوە، پڵکە مەتێ پارچەڵە دەبێ کاتێ خەجێ بۆ پیری سوارچاکان بە بووك دەچێ، ئەو باولە لە ناو جیازی بووکێ دەبینێ، دەیناسێتەوە، ئەوەتا دەڵێ:
حەیف بۆ تۆ خەجێ، خۆت لە ناو گڵی بانەقەراتێ، باولەکەشت لە هەولێرێ، بە پشت سەری مێردەکەتەوە، هێی، هەینێ کل و کلچووك و شانە و نەینێك و.. تێدا بوو، ئەدی ئێستا؟!
پیری سوارچاکان دەڵێ:
حەیف، ئێستا تەنێ..
لەو کاتە بە ناخۆری گیانم، حەزم چووە پرووشەی بەفرێ، چوومە حەوشەو دەست و سینگم بۆ ئاسمان گرتەوە، وەیش، ئەو ئاسمانە، چەند چڕدێیە، نابارێنێ، بەفر نابارێنێ، تا ئێستا زەوی سپی نەکردووە، شەڵە بەفرمان نابێ، چاوەڕێی کەویار و فازیل رێحانەشم بێن، نەهاتن، ئەگەر نەهاتن من دەچم، ئاخر ناکرێ، ئاسمان نیازی بەفری هەبێ و ئێمە پێکەوە نەبین، دەی، تا کەمێ بەفر دەکەوێ، با بچمەوە لای زاری پڵکە مەتێ و بزانم چی لێ دەبارێ..
پڵکە مەتێ روو لە پیری سوارچاکان:
ئەرێ من تێنەگەیشتم، گۆڕی خەجێ، لێ کەوتە بانەقەرات؟
پیری سوارچاکان چی نەگۆت، دایکم هەڵیدایێ:
وەك من بزانم لە داخی(...) بوو، نەیویست کە بە زیندوێتی پێی لە سەر سەری داناوە، بە مردوێتیش پێ بخاتە سەر گۆڕەکەی، دەیویست لەو دوور بێ..
پیری سوارچاکان روو لە دایکم:
بەسێ، کچم، ئەو کایە کۆنە بە با مەکە.

روو لە سابیتەی خانووش گوتی:
ئاخ! خەجێی من، دوو ژنم بە سەرت هێنا، برێت تێکنەنا، گەردنمت ئازاد نەکردبێت، پێم بە بەهەشت ناکەوێ.
بەڵام بابم بە بیری بابی هێناوە کە دایکی گەردنی خۆش و ئازادکردووە، بەبیریهێناوە پێشەوەی بڵێ:
بمبەنە بانەقەرات، گۆتی: قادرێك گەردنی تۆ و کوڕە گچکەکەشم خۆش و ئازاد بێ.
پیری سوارچاکان بەبیریهاتەوە و گوتی:
وایە، دێتەوەبیرم بە تۆشی گوت:
کوڕە گەورەکەم پێویستی بە گەردن ئازادیی من نیە، چوونکێ خۆی بەهەشتیە.
وەبیرمدێ، زۆر شاییم بەوە هات، کە نەنکە خەجێم بابمی خستۆتە رێزی بەهەشتییانەوە.
{ لەو رۆژانە، رۆژانی گێڕانەوەی کێڵان، شوانە گچکەڵە کە ئێستا مووی رەش بە سەر و ردێنیەوە نەماوە، وای گێڕایەوە: وەك خەون دێتەوەبیرم، دوو فەردە کای شیشکوتیان خستە سەر پشتی هێسترێك، تەشکەبەڵەیان لە سەری راخست، نەنە خەجێ کە پەڕۆکێکی سپی لێوە پێچرابوو، لە ناو جاجمێکیان لوولدا، بە چوار پێنجێ هەڵیانگرت و لە سەر پشت و هێستر و لە نێوان هەرد و فەردە کایەکەیان درێژکرد، هەچەیان لە هێستر کرد، بە لای کانی پیاواندا لێژبوونەوە، کەوتمە دوایان، گێڕامیانەوە، گریام، بە یەك دوو کلۆ شەکر گیریانکردمەوە..}
پڵکە مەتێ، رووی رووەو دەلاقەی نێوان دەرگاو پەنجەرە وەرگێڕا و روو لە پیری سوارچاکان:
بە من بلێ، ئەو خرخاڵە چیە لەوێ؟
پیری سوارچاکان چی نەگۆ، کەس چی نەگۆ، وا پێدەچوو خۆشی چاوەڕێی چ گۆتنی کەس نەبێ، گۆتی:
دەیناسمەوە، کوو نایناسمەوە، من نەیناسمەوە کێ دەیناسێتەوە!
روو لە پیری سوارچاکان:
مەگەر تۆ..
ناسیەوە، پڵکە مەتێ خڕخاڵە شکاوەکەی ناسیەوە، کوو نایناسێتەوە، سەربردەی خرخاڵ وا لە کنە وی یە، پڵکە مەتێ خڕخاڵ و گوێی کێسارانی هێند جوان گێڕایەوە، هەقایەتبێژیش هیچ هەقایەتێکی وا نەگێڕاوەتەوە، حەیف و مەخابن، من شتێکی کەمم لەو سەربردەیە لەبیرماوە، بێجگە لە هەندێش منی بێ دەمودوو کەی دەتوانم وەك وی بیگێڕمەوە، بۆیە خوێنەر هەشتیەکی ئەو تامەی لێوەرناگرێ کە من لە زاری پڵکە مەتێوە وەرمگرت، پڵکە مەتێ چیرۆکەکەی بە شێوەیەك

دەگێڕایەوە من لە گێڕانەوەی سەربردە و هەقایەتان نەمبیستبوو، گاڤێ بە ناوی خۆی، خۆی قسەیدەکرد، گاهێ گوڵی کۆسارانی دەهێنایە قسە و لە سەر زاری ئەوەوە سەربردەمان دەبیست، سالحۆکەی کوڕیشی لەبیرنەدەکرد، تاوێکیش کەسێك وەك بڵێی لە دوورەوە تەماشای کردبن و سەربردەکە بگێڕێتەوە:

گوڵی کۆساران و پلکە مەتێ لە رەشماڵێ هاتنە دەرێ، وەی لە و دوو ژنە جوانە، یەکیان هەر گوڵە، چ گوڵێکی ئەو ئاقارە چاوی هەڵنایە لێیبڕوانێ، ئەویدی بە چاوە کەسکەکانی بەهار کەسکتر نیشاندەدات، دۆڵی دۆڵە گاڕانی ئەوڕۆ سبیانێ لە من سێبەر و تاوە، جێ جێ سێبەرە، جێ جێ هەتاوە، ئەوڕۆ چ وێناچێ ئاسمان با بیگرێتەوە، ئاسمان جێ جێ پەلە هەورە، پەلە هەورەکان نە ئەوەیە قژیان تێکەڵی یەکتر بکەن، نە ئەوەیە پتر لێکدی دووربکەونەوە، هەورەکان لەو مێگەلە مەڕە دەچن کە گورك لێیدابن، هەر سەرە مەڕێ لە جێیێ کەوتبێ، بەنگۆ بڵێم، هەر بە راستی هەورەکان لە مەڕی ئاسمان دەچوون، ئەنگۆ دەزانن مەڕی ئاسمان چیە؟

پیری سوارچاکان دەڵێ:

دەزانم، مەتێ، دەزانم، من لە ئاسمان شوانایەتیم کردووە.

من کەم لە قسانم هەڵدەدایێ، هەڵمدایێ:

باپیرە، لە ئاسمان شوان هەیە؟ شمشاڵت پێبوو؟!

وەڵامی پیری سوارچاکان لە یاد نیە، ئێ، لە زاری پلکە مەتێوە:

ناوی گورگ هات، گورگ پەیدا نەبێت!

ئەوەتا ئەو دوو ژنە جەحێلە تەڕپۆشە، قسە خۆشە، بە دەم قسەی ژنانەوە بە ناو بەهاری دۆڵی دۆڵەگاڕاندا بەڕەو تەڕواری هەمیشە بەهار بە کاوەخۆ و بە نازەوە رێ دەبڕن، بە بن سێبەر و هەتاودا، بە ناو گیاو گۆڵ و خەزێمە و حاجیلە و گۆڵی بۆن گوڵاودا پێ بە پێ هەڵدەگەڕێن، دۆڵەگاڕان لە چاو تەڕوار لە قووڵایی دنیایە.

سالحی ئێستای هۆدەکەی پیری سوارچاکان و سالحۆکەی هەینێش لەبیرنەکەین، ئەوەتا لە پێشیانەوە وەك بەرخۆلەی تێر شیر غاردەدا و خۆی لە گیاگۆڵ هەڵدەسوێ..

+ژنێ، ئەوشۆ لە ماڵی ئێوە خەونەکی زۆر ناخۆشم دیت

– ژنێ، خەونی ناخۆش مەگێڕەوە

+نەگێڕمەوە، دڵم دەتەقێ

– دە، بیگێڕەوە، بەڵام هەندەك خۆشیی پێوەربکە..

لە خەون گەڕێ، کێ لەبیری ماوە!

گەیشتینە کۆتایی دۆڵ، ئێستا لە هەورازەکەین، سالحۆك ماندووە، بە دوا کەوتووە، هێنکە هێنکیەتی، دەڵێ: دایە لە کۆڵم بکە، دەڵێم: کوڕم، دەست بە لچکی کەوێکەمەوە بگرە، راتدەکێشم..

ئێستا دوو ژن و منداڵێك گەیشتنە كۆتایی هەوراز، بانیی نێرگزان بە دیار كەوتووە، بەڵام تەڕوار نا، گورگ! وای گورگ! }دوور نیە رێك ئەو شوێنە بێ كە من و بابم تووشمان بە تووشی گورگەوە بوو، بەڵام گورگەكە نا بێ هەمان گورگ بێ، چوونكێ نێوان ئەو دوو گوڕگە كێ دەزانێ چەند ساڵە! باوەڕناكەم گورگ هێندە ساڵە بژی، خۆ تەمەنی پلكە مەتێی نیە{

ئێرە بە دەستی چەپ بە سەرهەڵدیرێكدا دەڕوانێ، دەستی شكاوم، وا نەبوو، زوو دەستی بگرم و نەهێلم هەڵدێرێ، هەڵدێرا، گورگی دیت و هەڵدێرا، ئەوەی گورگی نەدیتبێ، نازانێ چەند بەسامە، شێریش لێی دەترسێ، پلكە مەتێ دەلێ: گورگ! خودایە، دوای گورگ ببڕی..

دایكم كە زۆر لە گورگ داخ لە دڵە:

خودا نەدەبوو گورگ بێنێتە دنیا، دایكت كوێر بێ، عوسمانی كوڕم گورگ زراوی رژاند..

نازانم كێ بوو دەیگۆ:

گورگ لە ناو كەشتیەكەی نووح زراوێ گیانلەبەرێكی رژاند و ئێستاشپێوە پەیدانەبۆوە..

دایكم دەڵێ:

وای لە گورگ، خواش ناوێرێتە گورگ!

پلكە مەتێ هەڵدێرانی گوڵی كۆساران دەگێرێتەوە:

رێ باریكە رێیە، ئەو لە پێشە مە دەڕۆیی، سالحۆكەم دابووە پێشە خۆم، لە ملەكە سووڕاینەوە، گورگی عیزرائیل پەیدابوو، ئەوەتا لە پێشمان لە نزیك دار قەرەقاجە گەورەكە قیت قیت راوەستاوە، من پڕم دایە سالحۆكەم، ئەو لە كشانەوە پێی خزی، دەستم بشكێ، دەستم نەگەیشتە دەستی، دیتم بانگرۆزبۆوە، لە غلۆربوونەوە گوێم لێیە دەڵێ:

كچێ مەتێ، گورگە گورگ..

ئاگام لە گورگ بڕا، سالحۆكەشم لەبیرنەما، چاو لە رێیەك دەگێڕم بمگەیەنێتە بنەبانی دۆڵێ، بگەمە گوڵی كۆساران، نازانم رێم دیتەوە یان بە بە غلۆر بوونەوە و قوونەخشكێ گەیشتمێ، وەی خوایە، ئەو خوشكە جوانەم ئەوڕۆ نیە دەڵێی دوو حەفتەیە مردووە، دەستم راوەشاند، پێم راتەكاند، فووم لە دەموچاوی كرد، خوایە چ بكەم! گوێم بە سنگیەوە نا، سوپاس خوایە، دڵی لێدەدا، دڵی لێدەدات و هەستوخوستی نیە، گوێم لە گریانی سالحۆكە، سەر هەڵدەبڕم، دەڵێی پنچكە گیایە بە تەلانەوە، وای چەند دوورە، چەند بڵندە، نێوان ئێمە و كوڕەكەم، عەرد و عاسمانە، گورگم بیركەوتەوە، ترسام پڕ بداتە سالحۆكەم، هەناسەم سوار بوو، چاو دەگێڕم گورگ دیار نیە، پڕ بە دەنگی دۆڵ هۆیهام لێكرد، گورگ هۆیهای لێبكەیت هەڵدێ، ئاهێكم

هاتەوەبەر، لە هێیهای من گوێی کۆساران بەخێهاتەوە، دەڵێ:
مەتێ ئاگات لە منداڵەکەت بێ، گورگ نەیبا.
ئەو قسەیە زۆر ترساندمی، یەکپێ هەستام و بە تەلاندا هەڵگەڕام، نازانم چەند هەڵگەڕأم، هێندەم زانی سالحێکەم لە باوەشە، توومەز بە خشخشێکی هاتووە، پێکەوە چووینەوە سەر گوێی کۆساران، قیتبێتەوە، دەستی بە پێیەوە گرتووە، دەست و پل و پێی لە چەند جێ رووشاوە، دەستم گرت و دامانەوە رێیەکەی ئەوبەر، پێی چەپی لە دووی نایە، هەر من دەزانم بە چ دەردێك گەیشتینە سەرێ، لەوێ لە بانی نێرگزان تووشی ئەو سوارە بووین- پەنجەی بۆ پیری سوارچاکان راکێشا- سواری ماینەکەی کرد و..
لەو ساتە پیری سوارچاکان هەناسەیەکی وای هەڵکێشا، هەستمکرد ژوورەکە پڕبوو لە تەمتومان، گوتم رەنگە هەور دابەزیبێتە زەوی، ئاخر هەر کاتێ تەمومژ دنیای دادەگرت، بابم دەیگۆ: هەور دابەزیوەتە سەر زەوی، لەو دەمە چوومە حەوشە، بەفر لێیکردۆتەوە، ئاسمان هەلیپرینگاندووە، حەیف شەڵە بەفرمان نەبوو، چوومەوە ژوورێ، چیرۆکی خرخاڵ نازانم گەیشتبووە کوێ، هێندەم لەبیرە، پیری سوارچاکان گۆتی:
وابوو، لەوێ خڕخاڵەکەی شکا، خرخاڵم بۆی کۆیەوە، بەڵام دەستبەرداری خرخاڵە شکاوەکەی نەبوو..
ئەو قسەیەی ناوە ناوە دەیگوتەوە، ئەویشی گوتەوە:
زۆر جار مرۆڤ لە ئاسنیش ئاسنترە.
هەر لەو پایزە زستانە، سەر لەئێوارەیەك مام کوێخاش کە بەستی شەرغە بە درێژایی شەوانی زستان چیرۆکی وی دەگێڕێتەوە، هاتە دیداری پیری سوارچاکان، لەبیرمە لە سەر دەرگە حاجی قەدڕ لەگژ پیڵاو لەپێکردن بوو، مام کوێخا سڵاوی کرد، بە پێڵاو حاجی قەدڕم بیرکەوتەوە، پێڵاوەکەی هێند جوان و بریقەدار بوو، خۆت تێیدا دەبینی، بەو زستان و قوڕ و لیتەیە، پشکە قوڕێکی پێوە نەبوو، پێدەچوو لەوبەری کەندێوە کە لە ترومبێلەکەی دابەزی جەلاتینی لە پێڵاوەکەی لوولدابێت یاخود بە دەستیەوە گرتبێ، ئەو قەدڕیە لە شاریە کۆنەکان بوو، خزمی نزیکی پیری سوارچاکان بوو، ئێ، من چ قسەی نێوان پیری سوارچاکان و حاجی قەدڕم لە یاد نیە، لێ شتێکم لە مام کوێخا لەبیرە، پیری سوارچاکان، پرسیاری تەڵواری لێدەکات، پرسیاری بەرد و کەستەك و دار و بار ، پرسیاری بەراو وکانی و رووبار، پرسیاری وەرد و شێ و بەیار، پرسیاری قەرسیل و گوڵە گەنم و جۆ و گیاو گوڵ و گوڵ و گوڵزار، پرسیاری کەژ و هەوا و زەوی و ئاسمان، پرسیاری کونە تەیارە و لوورەی گورگ و گۆڕستان، پرسیاری هەورە تریشقە، فیشکەی مار، جۆت و خەلە و خەرمان…چی نەپرسی! پیری

سوار چاکان تەمەنێك پرسیاری کرد و هەستمکرد حەزیدەکرد وەڵامی درێژ و وردی دەستکەوێ، بەڵام مام کوێخا بە کورتی وەڵامی دەدایەوە، من دوای ئەو تەمەنە چەند پرسار و وەڵامێکم لەبیرە، نە باب نە دایکیش کە وەك من لەو دانیشتنە دانیشتبوون، شتێکی ئەوتۆیان لەبیرنیە، بابم ئەوەی لەبیرمابوو کە بابی دەپرسێ:

ئەرێ، ئێستاش زستانان ئەشکەوتی بەرماڵان وەك جاران چلوورە دەکات؟!

مام کوێخا دەڵێ:

وەك جارانە، پار زستانێ، بە درێژایی ئەشکەفت، چلوورە گەیشتبووە عەرد، تانێکی درووستکردبوو، ناو ئەشکەفتت نەدەدیت، بەو دەستانەی خۆم لە لاوە سەهۆڵم شکاند و ڕێیەکەم بۆ ناو ئەشکەفت کردەوە..

پیری سوارچاکان دەڵێ:

خۆزگەم بە خۆت، من زۆر جارە ئەوەم کردووە..

پیری سوارچاکان دەپرسێ:

بە من بڵێ، تەڵوار هاوینان لەگەڵ ئاو چۆنە؟

مام کوێخا:

ئەو هاوینە ئاوی زۆر کەم کردبوو، پایزەکەی پێش بارین، ئاوێکی وای نەمابوو

پیری سوارچاکان نەرم دەستی بە سەر بەردی پیرێزدا داهێنا و گوتی:

بیری بەردی پیرێزیش؟!

مام کوێخا:

ئەویش، وا بۆوا چەند ساڵێکیتر، چۆڵی لێدەبێ

پیری سوارچاکان:

ئەگەر وابێ، دنیا روو لە وشکبوونە..

من لەبیرمە نازانم تۆ! ئەگەر لەبیرت نیە، وەبیرت دێنمەوە گوتم، بەستی شەرغە چیرۆکی مام حەمەدەمین کە ئێستا مام کوێخای دەڵێن، دەگێڕنەوە، چیرۆکێ لەو چیرۆکانە: کوێخایەتیەکەی لە دوای ڕووداوەکەوە هات، لەوەوە هات کە لە هەموو شت کەوت و لە ماڵی برا گەورەکەی کەوت، ئەگەر جاروبار لە بەر ماڵان چووبێتە بەر بەرخان یان سەردانێکی تەڵواری کردبێ، دەنا هەر لە ماڵێ و لە سەر کۆسپی دەرگا دادەنیشت و دەیڕوانیە دنیایێ..

ئەو پیاوە پێش ڕووداوەکە لە لەشسووکانی هەردوو بەری بەستی شەرغە بوو، عیدە خودا لە دوێ دەوی بدات، وای بەسەرهێنا، عیدە چەند سەر بزنێ دەدزێ، هەینێ پیاوی کوێخا دەبێ، عیدە پیاوێکە، بە دەم و پل، دێ، لە کن کوێخای دێ دزیەکە بە مل مام حەمەدەمیندا دێنێ، ئەویش دیارە زۆر بێ دەم و دووە و ناتوانێ لەسەر خۆی لا ببات، ئیدی بە ملیا دەبڕێ، کوێخا هەردەستێ مام حەمەدەمینی هەینێ و مام کوێخای

ئێستا لە دار دەبەستێ، دارەکە تا درەنگ مابوو، ناوی بە (داری غەدر) ڕۆیشتبوو، دارەکە لە دەو بەستێیە، بەو چلەی زستانە بە گوریس لەو دارەی دەبەستنەوە، کوێخا دەڵێتە عیدە:
لێیدە، بیکوتە، ئەو بەستە جێی دزی لێنابێتەوە.
عیدە بە داری ڕوولکێ وەریدەگەڕێتێ، ئەو شەوە مام کوێخا لە ناو زووقمی زستانێ بە دارەوە دەمێنێتەوە، نازانم کێیە هاوار بۆ پیری سوارچاکان دێنێ، بەڵام تا دەگاتێ، ڕۆژ دەبێتەوە..سبەی زوو، کوێخای گوندی دەڵێ:
بڕۆن، بیکەنەوە، ئەگەر مردووە، فڕێیدەنە پێش سەیان، ئەگەر زیندووە، پێیبڵێن بیبینمەوە بە زیندوێتی دەرخواردی سەیانی دەدەم..
سەری خۆی هەڵدەگرێ و ئیدی لە هەموو شت دەکەوێ، لەوەوە ناوی دەبێتە مام کوێخا، لەبیرمبێ، کاتێ ئاشکرادەبێ، مام کوێخا بێ بەریە لە دزیەکە و عیدە ئەوەی کردووە، کوێخای گوند دەمێکە دنیای جێهێشتووە..
ئێ، هەنووکە کێ بە دیار پیری سوارچاکانەوە دانیشتبێ، باشە! شێخە شەل، ئەو پیاوەی دواتر بیستم شارێك بە هەموو گەڕەك و کۆڵانەکانیەوە هاواریاندەکرد:
بژی گەل، هێزی گەل
مام ڕەحمان و شێخە شەل
بابم دواتر دەیگێڕایەوە کە زۆر جار بە شێخە شەلی گوتووە:
بەلاشە، ئەو حوکمەتە بە چەپڵە نارووخێ.
ئەویش گوتبووی:
زۆر جار چەپڵە لە گوللە کاریگەرترە.
حەیف، شێخە شەل درەنگ گەیشت، ئاخر پیری سوارچاکان ئاگای لە خۆی نەمابوو، یەك ناوی بە زاریدا دەهات، ئەویش گوێی کێساران بوو:
بڕۆنە دووی، بیهێننەوە، نەیبینم، نابێ.
وەبیرمدێ ئەو پیاوەی گوێی کێساران ناوی دەهێناو دەیگێ:
بیگرن، هات، دەمکوژێ..
ئەو پیاوە گۆتی:
کەس بۆی نیە بچێ بە دوایدا، چوونکێ لە وەختێ مێردەکەی خۆی بەجێهێشت، نەدەبوو بەجێیبێلێ.
بابم دەڵێ:
بەڵام بابم دەڵێ: بێتەوە، بۆیە دەبێ بێتەوە، من دەچمە دووی
ئەو دەڵێ:
شتی وا نیە، بزانە، بچیە دووی، بەینمان تێکدەچێ و ناتناسم.
بابم تێدادەمێنێ، پێیەکی دەچێتە پێشێ، پێیەکی دەچێتە پاشێ، بچێ ،

نەچێ! وەبیرمە بابم لێی پاڕایەوە کە ڕێگری لێنەکات و با بچێتە دوای گوێی کۆساران، بەڵام ئەو لە کەلی شەیتان نەهاتە خوارێ و گۆتی:
ئەو پیرێژنە بۆی نیە سەر بەو ماڵەدا بکاتەوە.
دایکیشم دەیگۆت:
پیاوەکە بەو شەڕ و شۆڕە، بەو دنیا وێرانە، بۆ کوێ دەچی؟ نایگەیتێ.
دوا جار بابم بڕیاری دوایی خۆی دا:
کێ تووڕە دەبێ، با ببێ، دووسبەی دەچم، لە بن سێبەری فڕۆکە و بەینی زنجیری دەبابەشدا بێ، دەچم و دایە هەمینم بۆ بابم دەهێنمەوە.
تا دووسبەی دێ، سەرێ لە ئاودەستخانەکانی قوتابخانە دەدەم، بزانین لەوێ دنیا چ باسەو..

ئەودیوی یەقین یان گومان ...
یوسف عزەدین

هەردەم سەقامگیر و ساویلکەکان
گومانی ئەمەیان پێ ناگیرێتە خۆ و
زۆر بەسادەیش راڤەی رووتەختی دنیامان بۆ دەکەن و
پێشمان دەڵێن ئەفسانەی قووڵاییەکان هەرزەگێیی و گاڵتەجاڕییە –
هێرمان هیسە-.

لەگەڵ ئەوەی نووسینی خوێندنەوەیەک کەوەک خۆی شیاوی خوێندنەوەیەکی جیدیانە بێت و توانستی داگیرکردنی شوێنجێگەیەکی دیاریکراوی مەعریفی هەبێت و سنوورەکانی سەلەفیەت و تەقلیدیەتی نووسین تێپەڕبکات، ئاستەم نییە!؟.. بەڵام هەن پێیان ئاستەمە، بەو پێیەی ئەوان هەر لەبنەڕەتەوە تەڕوانین و تەسەوورێکیان نییە دەرحەق بەتەرزێ نووسینێک کەتوانای تێپەڕکردنی سەلەف و تەقلیدی چەشنێ نووسینێکی هەبێت کەزادەی دەگما ئایدیەلۆژییەکان و هەموو ئەو چەشن و شێوە تەڕوانینە رووکەشییە تەبسیتکراوانەیە کەسانێکە بەشێوەیەکی بەرچاو زۆرێک لەبوارەکانی نووسینی بەئەدەبیاتیشەوە

دووچاری ئیفلیجبوون و گێتبوون و راوحکردن کردووە.

رەنگە بتوانین بڵێین بەدرێژایی سەدەیەک لەنووسینی کوردی، ژمارەی هەرە زۆری نووسراوەکان مەگەر لەفۆرمدا گۆڕانکاری تێدا ببینرێتەوە، دەنا لەبنەڕەتدا هەر کاوێژکردنەوەی ئەوەی پێشووە، بەچەشنێکی بێزارکەر و ناقۆڵا کە بێتە مایەی نەخوێندنەوە یان دروستکردنی خوێنەرێکی ناخوێنەر، چونکە کاتێک خوێنەر دەبێتە خوێنەر کە تێکست بتوانێت حەزی کەشفکردن و گەڕانی تێدا ببزوێنێت و ویستی کردنەوەی دەرکەکانی تێدا بەرجەستە بکات، نەک بە پێچەوانەوە رایکێشێتە نێو خمخەرکی بێزاری و وەڕسی و هەموو حەز و ئارەزووەکانی وەک خوێنەرێک تێدا بکوژێت و بگرە ئازاریشی بدات و تووشی چەندین کۆمپلێکسی سایکۆلۆژیشی بکات، کەم نین ئەو کتێب و نووسینە کوردیانەی لەکاتی خوێندنەوەیاندا خوێنەر ترسی ئەوە دایدەگرێتەوە ئەگەر پێچەوانەی ئەوەی کە پێی دەگوترێت، بەچەشنێکی دیکە بیر بکاتەوە رەنگە مەجازیانە فەلاقە بکرێت، ئەقڵییەتی حوجرە هەر ئەوە نییە لەدوو توێی هەندآ کتێبی ئایینییەوە ئەخەی خوێنەر دەگرێت و بەهەڕەشەو گوڕەشەو چاوسوورکردنەوەو ئەشکەنجەدانی رۆحی و خەسێپاندن و ئیمپریالییەتی زمان و دۆگمای بەچوون و تێزەکان دەچێتە نێو قووڵاییەکانی زەینی خوێنەرەوەو مێشکی دەسڕێتەوەو دایدەبڕێت لەهەر گومانێک کەبیەوێت دزە بکاتە نێو کەلێنەکانی تەسەوورییەوە، بەڵکو بەشێکی بەرچاوی ئەوەی لەبەرگێکی نوێداو لەم سەردەمەشدا نووسراوە هێشتاکە دانەبڕاوە لەئەقڵییەتی حوجرەگەرێتی و نووسەران و موریدانی بەچەشنی مەلا و فەقێیانی سەردەمانێک و بەهەموو کەرەستەکانی فەلاقەو ئەشکەنجەدانەوە گەڕاونەتەوەو خۆ کەس ناوێرێت تەسەوورێکی پێچەوانە بنووسێت یان دەربڕێت، کاتێک دەزانرآ لەهەموو مینبەر و میحراب و پەنا و سووچ و کووچەو کۆڵان و گۆڕەپان و چایخانەو گوزەر و دەزگاو شوێنە رەسمی و ناڕەسمییەکانی ئەو پایتەختە وەهمییە لاهوتییە غەیبانییەوە تارماییە پارێزەرەکانی ئەو حوجرە ئەقڵییەتانە بەو پەڕی وەلائیانەوە بە مەرجەعێک کەخۆیان ئینتیمایان بۆی هەیە پەلاماری دەدەن.

وەک لەچاوپێکەوتنێکدا ئاماژەم پێداوە: تێڕوانینێکی سەلەفیانەیە بە ئەوەی کە پێشووتر نووسراوەو ئەوەی کەدواتریش دەنووسرێت، گوتارێکی وەعز ئامێزەو هیچی لەگەڵ گوتاری مەلا و فەقێ و سوختەکانی حوجرەدا فەرق نییە، کاتێک دەڵێیت هێشتاکە رۆشنبیری و هزری کوردی نەچێتە دەرەوەی دیوارە دۆگماکانی حوجرەوە، کەسانێکی زۆرت بەگژدا دەن، کەچی راستییەکەش ئەوەیە کەلەم رۆژگارەدا تازە بەتازە خۆی

نوێ دەکاتەوە جارێکی دیکە ئێخەمان پێدەگرێت و بەبەشێکی بەرچاوی نووسینەکانی ئێستاشەوە نەیانتوانیوە تەجاوزی ئەو دەگمایە بکەن، نەیانتوانیوە لەدەرەوەی تەقدیسکردن و موقەدەسەوە خوێندنەوەیان هەبێت، مەسەلەکە لەگەمەکردن بەزاراوەکاندا نییە، وەک کەسانێک کەسانێکی دیکەمان بەسەردادەسەپێنن و بانگهێشتی خوێندنەوەی تێکستە تاقانە و ناوازەکانیان دەکەن، تێکستە جوانەکانیان، تێکستە مەزنەکانیان، تێکستە تا ئێستا نەنووسراو و لەمەو دواش نەنووسراوەکانیان؟!.

نازانم هیچ ڕێی تێدەچێت، تۆ خوێندنەوەیەکی زیندوو بە تێکستێکی زیندوو بکەیت، بەبێ ئەوەی دەسەڵاتی تێکست وەک خۆی هەڵبوەشێنیتەوە؟! بەبێ ئەوەی بیر لەنەگوتراوەکانی بکەیتەوە؟! تەنانەت ئەوەی کەخودی دانەرەکەشی بیری لەنەکردبێتەوە، بەڵام تێکست بەرەو ئەوێت دەبات، بەرەو ئەو شوێنەی کەدانەر دەسەڵاتی بەسەریدا نەشکاوە، بەرەو ئەو شوێنەی کەوەک بۆشاییەک جێماوە، بەرەو ئەو شوێنەی کەبەتێ پەراوێز، بەبێ ئەوەی دانەر ئاگادار بووبێت، لەو پەراوێزخستنە، یان مەبەستی بووبێت.

مانەوەی هەندێک لە تێکستە ئایینییەکان تا ئەم ساتەوەختە، لەڕووی هەڵگرتنی خوێندنەوەو تەئویلکردنەوە، بەدەر لەو پێگەیەی کەپاراستوویەتی یان سەپاندنی و هۆکارەکانی دیکە، بەشێکی دەگەڕێتەوە، بۆ ئەو پەراوێز و پەنهان و نهێنی و بۆشاییانەی کەلەنێو تێکستەکەدا هەیە، کاتێک تێکستێکی ئایینی دیاریکراو سەبارەت بە"هاوەڵیانی ئەشکەوت" دەخوێنمەوە، ئەوەی کەسەرنجم ڕادەکێشێت، نەگوتنی ژمارەی تەواوی ئەو کەسانەیە کەچوونەتە نێو ئەشکەوتەکەوە، سەرباری دیاریی نەکردنی ساڵەکانی مانەوەیان، ڕەنگە سەرپێی ئەمە ببرێتەوە بۆ نەزانینی ژمارەی کەسەکان و ساڵەکانی مانەوەیان، لەکاتێکدا نەزانین و وەڵام نەدانەوە لەگەڵ ڕەهابوونی تێکستەکەو زانینی میتافیزیکییانەی پێشوەختی بەهەموو شتێک نەگونجاو و نەشیاوە، ئەمە لەکاتێکدا ئەگەر هەر ژمارەیەکی سەبارەت بەکەسەکان و ساڵی مانەوەیانی بگوتایە بە چەندو چوون جێی قبووڵ بوو، کەواتە دەبێت لەڕوویەکی ترەوە تێی بڕوانین، وەک خۆم پێموایە گوتنی هەر زانیارییەک وەک یەقینێک سەبارەت بەژمارەی کەسەکان و ساڵەکانی مانەوەیان، ئەم ڕووداوەی دەبردە نێو مێژوویەکی بەرجەستەوە، ئەو دەمیش لەگەڵ ڕاستی و دروستی ئەو مێژووە، ئەگەر وایە یان وانییە دەکەوتە ناکۆکییەوە، بەڵام بەوپێیەی کتێبە ئایینییەکان و تێکستەکانیان هەوڵی مانەوە لەدەرەوەی مێژوو دەدەن،

کەواتە دەبێت ئەو بەشایە جێبهێڵن و خودی زانینەکە پەیوەست بکەن بەهێزە میتافیزیکییەکانەوە، تا تەسکتەکە خودی دەسەڵاتە میتافیزیکییەکەی لەدەست نەدات و هەمیشە بەشایی و کەلێن و سووچ و گۆشەی نەزانراو هەبێت، کە تەکست عاجیزە لەئاست وەڵامدانەوەیدا، لەکاتەکەدا ئەو تەکستە وەک گوتەیەکی هێزەکانی پشت خۆی، خۆی نمایشدەکات، بەڵام لەهەمان کاتیشدا بە نەفی نەکردنەوەی خۆی و مانەوەی بەردەوامی پەیوەستی بە نەزانراوە زیاتر وەک لەزانراو.
دروستکردنی خوێنەری ناخوێنەر یان مردوو پێدەچێت بەدەر لەوەی کارێکی خۆبەخۆ بێت بووبێتە پرۆسەیەک، پرۆسەیەک بە موعتادکردنی خوێنەر بەخوێندنەوەی تەکستە مردووەکان و ئەودەم لەجێی گۆڕان بەشوێن بەشایی و کون و کەلێن مەوداو کایە مەعریفیەکان و پرسیارکردن، تەنها گوێقوڵاغی وەڵامەکان دەبێت و تەسلیم بەدیفاکتەی ئەو چەشنە تەکستانە دەبێت و خۆشەی دەکەن بەگوێڕایەڵی و هیچ نەگوتن و پرسیارنەکردن، بەمەش دەبێتە خاوەن ئەقڵیەتێکی غەیبانی بەو مانایەی کە تەنها بەشی دەبێتە قایلبوون و خۆبەدەستەوەدان بە ئەو لەشاوە باوەی کەلەگەڵ خۆی دەیبات، ئیدی ئەو دەم خوێنەر لەگەڵ خوێندنەوەی هەر کتێب و نووسینێکی مردووی بارگاوی بەهەموو ئەو کەرستە میتافیزیکی و غەیبانیانەی کە لەناوەوە تێکی دەشکێنێت، دەبێتە ئەو خوێنەرەکەی کەلەگەڵ خوێندنەوەی هەرچەشنە کتێب و بابەتێکی لەو چەشنە وەک مردوویەک دەبێت چاوەڕێی تەلقیندانی بکات، ئیدی لەو ساتەوەختانەدا خوێنەرێکی ئاوها بەو چەشنە خۆشەکراو هیچ توانایەکی بەرپەرچدانەوەی ئەو تێکدان و شەواندنە ناوەکییەی خۆی نییەو دەرهێنانەوەشی لەو ئاستەنگە کارێکی سەختە، چونکە تەسلیمبوون بەدۆگماکان یەکێکە لەکێشە گەورەکانی نەک هەر خوێنەران بەڵکو نووسەرانیش لەئاست نووسینی تەکستێکدا کەبتوانێت پرسیار بوروژێنێت.

“عەلی حەرب” دەڵێت: (وادەتە پێشچاو لەمابەینی وتارەکەوە بە وتارێکی دیکە من ناکۆک و دژ بەخۆم یان ناکۆک و دژ بەبیرۆکەکانی پێشووترم بم، نکوڵی لەمە ناکەم و ناکرێت شتێکی تریش بم).
لەدرێژەی هەمان گوتەشیدا دەڵێت:
(ئەگەر نەگۆڕێم و بەردەوام جیاواز نەبم رەنگە لەبیرکردنەوە رابوەستم، یان لانی کەم ببمە مزگێنیدەر و بیرمەندیش بەوە دەکوژرێت کەببێتە مزگێنیدەر).
رەنگە ئەوەی کە “عەلی حەرب” ئاماژەی پێدەدات یەکێک بێت لەڕێگەچارە سەرەکییەکانی وەستان و راوحکردن و بگرە مەرگی نووسەریش، ئیدی پێویستە هەردەم لەنێو قووڵایی ناکۆکییە خودییەکان

و کرانەوە لەئاست مەعریفە جیاواز و راو و بۆچوون و تەرحەکاندا بگەڕێینەوە بۆ نووسین یان خوێندنەوەو هەر بەم شێوەیەش دەتوانین ئیدامەیەکی ئەکتیف ب□خۆمان بدەین.

هەرچەندە زۆر جار بەناچاری و هێندەی رێزمان و دەستووری زمان و وشە دەستەواژەکان رێمان پێدەدەن، تێکست بەجوان یان بەهێز و یان دژەکانی ناودێر دەکرێت، بەڵام ئیشکالێک لەهەموو ئەمانەدا هەیەو لەڕاستیدا کاتێک بەنووسینێکی دیاریکراو دەگوترێت تێکست، ئەو واتایە لەخۆ دەگرێت کەدەکرێت بخوێنرێتەوەو قابیل بەڕاڤە و تەئویل و قسە لەسەر کردنە، ئیدی دەکرێت تێکستێک تۆکمەتر بێت لەیەکێکی تر، یان لەئاست خوێندنەوەدا کراوەتر بێت و یەکێکی دی داخراو بێت و ئەمەو زۆر چەشنە تێڕوانین و دەستەواژەو زاراوەو کەرستەکانی دیکەی ناساندنی تێکست، ئەو راستیە ناشارێتەوە کەناکرێت تێکست ببێتە سێبەرێکی نووسەرەکەی، وەک لەو پانتاییە بەناو رۆشنفکرییەی کەئێمەی تێدا دەگوزەرێین سەرباری زۆر شوێنی دیکەی دنیا بەرچاو دەکەوێت، رەنگە تێکستە لاواز و لەرزۆکەکان پێویستیان بەنووسەرەکەیان بێت، لەکاتێکدا داکۆکی نووسەرێک یان هاوبیرەکانی لەتێکستێکی دیاریکراو زیاد و کەم هیچ ناخاتە سەر تێکستەکە، تەنها تێکستە زیندووکانن کەوەک خۆیان هەڵگری توانای تێکنەشکاندنن و دەتوانن مەوداکانی زەمەن تێپەڕبکەن و ئەمەش پەیوەست نییە بەچەشن و شێوەی لۆژیکی بوونی یان نەبوونی سەرباری زۆر شتی دیکە کەئەقڵیەتێکی تەقلیدی پێی وایە نهێنی مانەوەی تێکستە زیندووەکان لەوەدایە.

یەکێک لەو کتێبانەی کەلەسەردەمی خۆیدا بۆ بەرگری کردن لەئایینی مەسیحی و دەسەڵاتی کڵێساو مەرجەعیەتی ئایینی لەلایەن “تۆماس فۆن ئەکوینو” بەناوی ” رەخنەگرتن لەکافرەکان”، دژ بە تەرح و بۆچوونەکانی “ئیبن روشد” نووسراوە، لەمڕۆدا وەک تێکستێکی زیندوو سەیر ناکرێت و خوێنەر بەخوێندنەوەی ئەگەر بەمەبەست بیەوێت بیخوێنێتەوە بێجگە لەدژایەتییەکی بێ بنەمای نووسەرێکی ئەوروپی چاخەکانی رابردوو بۆ تەرحەکانی “ئیبن روشد” و رکو کینێکی ئاشکرا، سەرباری ترس و خۆفێکی بێ وێنە لەبۆچوونە جیاوازەکان هیچی دیکەی تێدا نابینێتەوە، هەرچەندە سەیرە پێش ئەوەی نووسەرانی ئیسلام و نێوەندە ئایینییەکانی ئیسلام دژ بەبۆچوون و تەرحەکانی “ئیبن روشد” بنووسن نووسەرێکی ئەوروپی مەسیحی دژی وەستابێتەوە، لەکاتێکدا دواتر بیرو بۆچوونەکانی ئەو بیرمەندە کاریگەرییەکی بێوێنەی کردە سەر نەخشەی فیکریی و ئایینی ئەوروپاو ئەوە بوو ئەوان لەناوەوەڕا گۆڕان و کەچی وڵاتانی عەرەب و رۆژهەڵاتی ئیسلامی هەرچەندە ئەو

کتێبانەی "ئیبن روشد" لەژێر رووەوەو بگرە هەر لەناوەڕۆکەوە جا چ شاراوە یان بەئاشکرا دژ بەو دەسەڵاتە ئایینییە ئیسلامییە بوو کەلەمەرجەعەکەدا کە ببەوەو لەگەڵ دەسەڵات جیا نەدەکرایەوە، بەهەرحاڵ ئەوروپایەک کەدەستپێشکەر بووە لەدژایەتی "ئیبن روشد" و قەدەغەکردنی کتێبەکانی گەڵاو پانتاییە ئیسلامییەکەش وەک خۆی ماوەیەوە.

ئەوەی کەلێرەشدا پێویستە ئاماژەی پێبدرێت خوێندنەوەی ئێستامانە بۆ ئەو تێکستانەی "ئیبن روشد" کەماونەتەوەو لەسووتاندن و فەوتان رزگاریان بووە، هاوکات خوێندنەوەی تێکستەکانی "غەزالی" یشە لەگەڵ تێکستە رەخنەییەکانی "ئیبن روشد" بە فیکر و تێڕوانینی "غەزالی". بەو پێیەی تێکستەکانی هەردوو نووسەر تۆکمەن و هەردەم قابیل بەخوێندنەوەن و هەڵگری کۆمەڵێک تایبەتمەندی خۆیانن کەوا لەخوێنەر دەکات وەک تێکست بیانخوێنێتەوە ئەمە لەگەڵ ئەوەی کەوەک ئاماژەمان پێدا ئەوەی هەردوو نووسەر نووسیویانە دیارە پێشتر "غەزالی" و پاش نزیکەی هەشتا ساڵەکیش "ئیبن روشد"، وەک خۆیان هەڵگری خەسڵەتەکانی تێکستن و قابیل بەخوێندنەوەن، بەبێ ئەوەی چۆنیەتی خستنە رووی میتۆدی و فیکریی و تێڕوانین و بۆچونەکان هیچ کاریگەرییەکی هەبێت، چونکە بەدەر لەهەر دۆگماو بۆچوونێکی پێشوەخت و سەلەفی و راوەستاو لەپشت ئەوەی خستویانەتەڕوو، لەساتەوەختی کردەی نووسیندا زۆر شتیان رەنگە بەئاگا یان بێئاگا شاردبێتەوە کەئێستا بەخوێندنەوەیان هەوڵی کەشفکردنیان دەدەین، سەرباری ئەوەی کەویستویانە بیڵێن و نەیانتووەو دەیان وردەکاری تر کە تێکستە زیندووەکانی پێدەناسرێتەوە، ئەمە جگە لەوەی کە تێکستەکانیان بۆ خۆیان هەڵگریین. وەڵامدانەوەی "ئیبن روشد" بە "غەزالی" سەبارەت بەوەی کە" غەزالی" ل□□□□ی" خستنەڕووی بیست چەشنە بۆچوونەوە بەرپەرچی تێکستە فەلسەفییەکان و فەیلەسوفەکان دەداتەوەو تا دەگاتە بەکافر لەقەڵەمدانی "فارابی" و "ئیبن سینا"، دەرحەق بەوەی کەئەوان دنیا لەهەموو شتێک بەکۆنتر دەزانن و پێیان وایە یەزدان وردەکارییەکان نازانێت و...تاد. "ئیبن روشد" لەکتێبی "تەهافوتی تەهافوت"دا بەرپەرچی تێڕوانینەکانی "غەزالی" دایەوەو ئیعتیباری بۆ فەلسەفە گەڕانەوەو "ئیبن سینا" و "فارابی" یشی لەخانەی تەکفیر هێنایە دەرێ و هێرشێکی زۆر توندی کردە سەر "غەزالی" و بە پیاوێکی شەڕانگێز و جاهیل و خراپەکاری دایەقەڵەم کەلەپێناو سەپاندنی راوبۆچوونەکانی سڵی لەبەکار هێنانی هیچ شێوازێکی پڕ پێچ و پەناو دووڕووانە نەکردۆتەوە بەتایبەتیش لەپێناو تەکفیرکردنی ئەو دوو زاتەی کەناومان هێنان. بەڵام دیارە ئەوەی کە"ئیبن روشد"

لەنووسینەکانیدا سەبارەت بەو مەسەلەیە شاردویەتییەوە، پاشگەزبوونەوەی "غەزالی" یە لە تەکفیرکردنی ئەو دوو زاتە وەک لەکتێبی "تەفرەقە" دا ئاماژەی پێداوە، بێگومان تەکستە زیندووە تەکمەکان زۆر لەوە قووڵترن سەرپێی تێیبڕوانین و لێیخووردببینەوە. چی لەوە سەیرتر هەیە "ئیبن روشد" لەژێر پەردەی پەیوەست بوونی بە ئایین و بیربەچوونە میتافیزیکییەکانەوە بێت و ئاماژە بەوە بدات کەخوداوەند نابێت لەنێو زەمەندا قەتیس بکەین، چونکە ئەو خالیقی هەموو ئەو شتانەیە کەدروستی کردووەو بەو پێیەش هیچ یاسایەک کەئەو شتانە دەگرێتەوە ئەو ناگرێتەوە، کەواتە خوداوەند لەدەرەوەی زەمەندایە و هەموو شتەکانی دیکەش لەنێو زەمەندان، ئیشکالەکە تەنها ئەوەندە نییە بەڵکو لای ئەو بیرمەندە شتێکی ترەو بەشاراوەیی و زۆر زیرەکانە خۆی لەداوە ئەویش ئەوەیە کەجەخت دەکاتە سەر ئەوەی کەجووڵە تەنها خەسڵەتێکی تایبەتە بەو شتانەی لەنێو زەمەندان و هیچ شتێک لەدەرەوەی زەمەن و دنیای ماتەریاڵ جووڵەی نییە، لەڕوانگەیەکی ترەوە کەواتە هیچ شتێک نییە بکەوێتە دەرەوەی زەمەن و ئەگەر تەسەوورێکیش بۆ شتێکی وا هەبێت ئەوە ئەو شتە لەڕاستیدا نییە!؟.

ئەم ئاماژە پێدانەمان بۆ ئەوەیە کەبزانین تەکست تەنها ئەوە نییە کەوەک خۆی لەخۆی دەگرێت، بەڵکو شاراوەو نەگوتراو و تەنانەت ئەو گوتراوانەشی کەبەو چەشنەی لەسەرەوە ئاماژەمان پێدا پەردەپۆشکراوە شتگەلێکی زۆر گرنگن بۆ کردنەوەی دەرکەکانی تەکست و دۆزینەوەی کۆدەکانی و کاری خوێنەری جیدیش هەوڵدانە بۆ کەشفکردن و دۆزینەوەو گۆڕانی زیاتر بەشوێن نهێنی و پەنهانەکانی تەسەکتدا، ئەمەش لەکاتێکدا خوێنەر دەڕەستی دێت کەتوانیبێتی ئەو وەهمە لەمێشکی خۆیدا بسڕێتەوە کە تەکستە تەکمەکان بەچەشنی قەڵا سەختەکان پێویستیان بەسوپایەک هەیە تا ماوەیەکی دوور و درێژ گەمارۆی بدەن و لەڕێکەوتێکیشدا دیوار و دەرکەکانی تێک بشکێنن و ئەگەر توانیان داگیری بکەن.

بەدرێژایی ساڵانێک سیستەمێکی بەرفراوانی فیکری و ڕۆشنبیری و ئەدەبیی میتافیزیکی کاری بۆ وێناکردنی تەکست کردووە وەک شاکارێکی موقەدەس و نووسەریش وەک بوونەرێکی تەقدیسکراو، بەمەش کاری خوێنەریان کورتکردۆتەوە بۆ وەرگرتنی ئەوەی کەهەیە بێ چەندوچوون و بگرەو بەردەی خوێندنەوەیەکی جیدیانە، نەوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و فیکری و ڕەخنەیی کوردیش بەشێوەیەکی بەرچاو هەندێک لەنووسەرانی کوردی کردۆتە قارەمان و هەوڵیداوە بەگێڕانەوەی ماجەراکانی

ژیانیان و بەسەرهاتە جۆراو جۆرەکان و هەڵوەستە بەنامەیەکانیان نووسینەکانیان بخاتە پەراوێزەوە هەردەم ئامادەگی بە ناوەکان بدات لەبری تێکستەکان، ئەمەش لەسەرجەم کتێبە ئەدەبییەکانی قۆناغی خوێندن و لەدەرەوەی ئەوانیش لەزۆرێک لەنووسین و لەکۆڵینەوەکاندا دەبینرێتەوە، ئیدی بەشێکی زۆری خوێنەرانی کورد ئاگادارن بە نموونە لەوەی فڵانە شاعیر کوڕی کێ بووەو دەچێتەوە سەر چ نەسەب و عەشیرەت و خێڵێک و لەکوێ فەقێ بووەو لەکوێ بۆتە مەلا و لەکوێ مردووەو چەندین شتی لەو بابەتەش، سەرباری خستنەڕووی سەرپێیانەو پێناسەکردنێکی بوار و مەوداکانی نووسینی و گرێدانەوەی بەقۆناغێکی دیاریکراوی ئەدەبییەوە، زۆربەی ئەوەی کەئەو دەم و ئەستاش دەکرێت:(تەنها لەکۆڵەخەکردنەوەو زیادکردنی ژمارەی ناوەکانە و ئامرازێکە بۆ وروژاندنی هەست و سۆزی نەتەوەیی و شتی لەو بابەتەو ئەویش وەک زۆر شتی دیکە لەڕوانگەی تیرەگەرییە فیوداڵییەکەوە مامەڵەی لەگەڵ کراوەو وەک دانانی ناوێکی نەشیاو لەگەڵ نووسەرانی سەردەمێک لەسەردەمەکان و ریزبەندیکردنی و ئاماژە پێدانی و حیساب بۆ نەسەب و جێگەو شوێنە کۆمەڵایەتییەکەی کراوە، ئەگینا هەن هیچی ئەوتۆیان نەنووسیوە ئەگەر نەڵێین هەر نووسینێکی ئەوتۆیان نییە کەوەک ئەدیب ناویان بهێنرێت، کەچی لەڕەو لەوە بەویستی فڵان و فیسارە کەسی دەستڕۆیشتوو ناویان دەچێتە لیستی نووسەرانی سەردەمێکی دیاریکراوەوە، هەرچەندە ئەمە ئەگەر کێشەش بێت لەڕووی تاکەکەسییەوە هەندەی ئەوە کێشە نییە کە تۆ بەدرە مێژوویەک بۆ ئەدەبیاتی میللەتێک دروستبکەیت و فێڵ لەنەوەیەکی خۆت بکەیت و پێیان بڵێیت بۆ نموونە لەکاتێکدا تۆ ئەگەر خاوەنی بیست شاعیر بیت کەشاعیر بێت کەچی ناوی سەد شاعیریان بۆ ریزبکەیت و پێیان بڵێیت ئەمانەن کەڵەشاعیرەکانی شیعری کوردی!!؟ لەکاتێکدا هەر وەک نموونەیەک عەرەب پاش ساڵانێک لەدانە پاڵی کۆمەڵێک شیعری زۆر بە شاعیرەکانی سەردەمی جاهیلییەت، بەبێ ئەوەی وەک لایەنی ئیستێتیکی یان ناوەڕۆک هیچ کێشەیەکیش لەو شیعرانەدا بەدی کرابێت، کەچی وردبوونەوەو خوێندنەوەی لێکۆڵینەوەی رەخنەکارانی ئەدەبەکەیان وای لێکردن زۆربەی ئەو شیعرانەی کە پێشتر بەشیعری شاعیرانی سەردەمی جاهیلییەت لەقەڵەمدرابوو وەلابنێن بیکەنە دەرەوەی بازنەکانی ئەدەبیاتی سەردەمی جاهیلییەتەوە وەک عەرەب خۆی ناوی دەبات).

ئەمە لەگەڵ ئەوەی هیچ کاتێک زۆرێک لەتێکستە باشەکان لەهیچ شوێنێکی دنیادا نەچوونەتە نێو رەسمیاتی دامو دەزگا رەسمی و کتێبەکانی قۆناغەکانی خوێندنی وڵاتانەوەو پێویستیشە نەچێت، ئەمەش باشترین شتێکە بۆ مانەوەی ئەو تێکستانە بەزیندوویەتی، چونکە هەر

کاتێک تۆ هەر تێکستێکت کردە ماتەریاڵی خوێندن بەزۆر و ئەز بەرەکردن و لێپرسینەوە، ئەوە گەورەترین بێحورمەتیت بەو تێکستە کردووەو ب□ تەواوی مرانووتە، هەروەک چۆن سەرۆکی یەکێک لەوڵا تەکانی ئەمریکای لاتین پاش چاپکردنی ملیۆنەها نوسخە لە"دۆن کیخۆتە" و بەزۆر دا بەشکردنی بەسەر خەڵکی وڵا تەکەیدا و بانگەشەکردنی بۆ ئەوەی ک□ دەبێت هەموو کەسێک بیخوێنێتەوە، جوانییەکانی ئەو تێکستەی لای بەشێکی زۆری خوێنەران کوشت و "دۆن کیخۆتە"ی کردە ئامڕازێکی ریکلامی بۆ خۆی و دەسەڵا تەکەی.

ئ□م ل□گەڵ ئەوەی بەشێکی زۆری ئەوانەی خۆیان سەرقاڵی نووسینی رەخنەیی کردووە، هێشتاکە نەگەیشتوونەتە ئەو تێڕوانینە رەخنەییەی کەدواجار لای "غەزالی" دروست بووە، سەبارەت بەوەی رەخنەیەک لەسەر دژایەتی و ل□□دانی ئەم و ئەو دروست بووبێت، زۆر دەستەوسانترە کەحەقیقەتێکی مەعریفی بەرھەمبھێنێت، چونکە دژایەتی و ل□□دان لەوەوە سەرچاوە دەگرێت ک□ تۆ حەقیقەتێکت لایە جیاواز لەوەی کەخراوەتەڕوو، بەمەش کاری تۆ دەبێتە پاکانەو پاساو هێنانەوە بۆ حەقیقەتێکی پێشتر زانراو و سەلمێنراو، بەو پێیەش هەرگیز ناتوانیت فیکر و مەعریفەیەکی نوێ بەرھەمبھێنیت، سەرقاڵبوونی رەخنە بەدانەری تێستەوەو ل□□بیرکردنی تێکست دیاردەیەکی ترسناکەو تەنها پێکدادان و دژایەتییەکی بێمانای لێدەکەوێتەوە.

"رۆلان بارت" دەڵێت: (دانەر بوونی نییە تەنها لەساتەوەختی بەرھەمھێناندا نەبێت، منیش وەک خۆم و لەم ئەزموونە خاکییەمەوە هەستم بەوە کردووە کە پاش نووسین هیچ نامێنێتەوە لەبارەیەوە بیڵێم و هیچ پێوەندییەکی موڵکایەتی و بەڕێوەبردنیش پێوەم نا بەستێتەوە).
یان دەڵێت:
) تێکست دادەنرێت و دەخوێنرێتەوە بەچەشنێک کە لەهەموو لایەنەکانەوە دانەر تێیدا غائیبە (.
زۆر جاران نووسینە جیدییەکان بەگشتی و شیعریش بەتایبەتی ل□□□ووی مامەڵەکردنی لەگەڵ یەقین و گومان و جێھێشتنی بۆشاییەکانەوە، "تاوییەکان"م بیردەخاتەوە.
"چوانگ تز" "تاو" بەو شتە دەچووێنێت کەهەم بۆشاییەو هەم نابۆشایی، لەکاتێکدا هیچیان نییە. دەیچووێنێت بەو شتەی کەڕەگ و قەدەکان دروست دەکات و بەڵام نابێتە ئەوان، کۆبوونەوەو جیاکردنەوە دروست دەکات، لەکاتێکدا خۆی نەجیادەکرێتەوەو نەکۆشدەکرێتەوە..وەک لەگوتەیەکی "تاوییەکان"دا هاتووە:

(لەوێ سەرەتایەک هەبوو
لەوێ سەرەتایەک هەبوو دەکەوتە پێش ئەو سەرەتایەوە
لەوێ بوونێک هەبوو
لەوێ نابوونێک هەبوو).

رەنگە زیندووترین تێکست ئەو تێکستە بەراییە بێت کەدەیەوێت ببتە سەرەتا یان بۆ خۆی ئەو سەرەتایەیە کەد□ بێت هەوڵی دۆزینەوەی بدەین، ئەگەر پێشمان وا بێت هەر سەرەتایەک سەرەتایەکی دیکەی لەپشتەوەیەو بەم چەشنە سەرەتاکان لەشوێنێکدا راناوەستن و سەقامگیرنابن، یان بەبڵێین تەواو نابن و نابنە کۆتایی، ئەو دەم خوێندنەوەمان بۆ تێکست دەبێتە کردەیەکی بەردەوامی گەڕان و هەوڵدان بۆ کەشفکردنی نەگوتراو و نەزانراوەکان.. هەوڵدانیشمان بۆ خوێندنەوەی نەنووسراو و نەگوتراو و نەزانراوەکان، هەوڵدانە بۆ دۆزینەوەی ئەو دنیا ونبووەی کە دانەر خۆشی لێی بێئاگایە.

izadyusf@gmail.com

گۆڤاری هانا ژمارە 2 …

[بۆخوێندنەوەی ژمارە 2ی گۆڤاری هانا کلیلی ئێر□ بکەن … ..]

ئەو پیاوەی لە کەس نەدەچوو! … هێمن خورشید

بۆ مەرگی نەوشیروان مستەفا ئەمین

19ی ئایاری 2017، ڕێك بیستوپێنج ساڵ دوای یەکەمین هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان، مرۆڤێك ئێرەی جێهێشت و بەرەو جیهانی نادیاری بێکۆتایی بنە و بارگەی پێچایەوە.

ئەو پیاوە لە کەس نەدەچوو، خۆی خۆی بوو و تەواو. ئەو نەیارەکانیشی هاوشێوەی یارەکانی پێی سەرسام بوون، ئەگەرچی دەیانشاردەوە. ئەو هەم کەم قسەی دەکرد و هەم کاتێ کە قسەی دەکرد جیاواز دەدوا. لە کاتێکدا سیاسییەکانی دیکە قسەی کێشەیی دەکەن و قسەی هەموویشیان کۆپیی یەکترە و بەر لەوەی زار بکەنەوە، خەڵکی دەزانن چی دەڵێن و دەتوانن تەواویان بکەن، ئەو قسەکانی هی خۆی بوون و کەس نەیدەتوانی تەواویان بکات!

ئەو زیاتر وەك نووسەرێك دەپەیڤی، ڕستەکانی کورت و پڕ بوون، وشەیەکت لێ دەرکردبان ماناکەیان تێکدەچوو، چون حیسابی بۆ ژمارەی وشە و ڕستەکانی دەکرد. کە قسەی دەکرد وات هەستدەکرد قسە لەگەڵ خۆیدا دەکات، چاوی لە کامێرا نەبوو، بۆیە بۆمنەت دەردەکەوت، ڕەنگە تاقە کوردێك بووبێت لە دنیادا، وەختێ لە بەرنامەیەکدا بەشدار دەبوو و بێژەرەکە لێی دەپرسی: دوا وتەت چییە؟ وتبێتی: "هیچم نەماوە". ئاخر تاکی ئێمە قەت تێر لە قسە ناخوات و تا ڕێی بدەیت قسە دەکات!

ئەگەرچی وەك هەر تاکێکی ئەم وڵاتە، ئەویش خاڵی نەبوو لە خەم و کەسەرگەلێك کە باری شانیان خەم کردبوو و هەندێ جار بە لاڕێیاندا دەبرد، لێ هەرچۆنێك بێت جیاواز بوو.

قەدەر منی سێ جار لەگەڵ ئەو پیاوەدا کۆکردەوە، نێوان هەر دوو جارێکیان چەند ساڵێك بوو، جارێکیان نە ئەو هیچ قسەیەکی لە زار دەرچوو و نە من ڕێگەی ئەوەم هەبوو هیچ قسەیەکی لەگەڵ بکەم. جاری دووەمیان چەند کەسێك لەگەڵیدا کۆبووینەوە و هەم ئەو قسەی کرد و هەم من دەرفەتی ئەوەم بۆ ڕەخسا قسە بکەم، وەلێ دانیشتنەکە هەم گشتی بوو و هەم کورتخایەن. لێ جاری سێیەم کە نزیکەی نیو سەعاتێکی خایاند، قسەی زۆری تێدا کران، هەرگیز داخی ئەوەم ناچێت کە نە ئەو کات هیچم لەبارەی دانیشتەکەوە نووسی، نە قسەکانم تۆمارکردن و نە تەنانەت سەرەخاڵەکانیشم لە لای خۆم یادداشت کردن، بۆیە جگە لە چەند خاڵێکی گشتی، وردەکاریم بیرنەماون. لێ لەو دانیشتنەدا یەك دوو قسەیەك کران، بۆ مێژوو دەمێننەوە و مافی شاردنەوەیان بە خۆم نادەم.

یەکەم جار ئەوم بینی، ئەوەندەی بیرم مابێت مانگی شوبات یان ئاداری 2001 بوو، لە بەشی ناوخۆیی ئیسکانی شاری سلێمانی بووم، لەپڕ دەنگۆی ئەوە بڵاوبوویەوە کە (مام جەلال) لە زانکۆی سلێمانییە و بەرەو بەشی ناوخۆیی دێت! هەواڵەکە کەمێك سەیر بوو و سەرەتا باوەڕم نەکرد، کەچی ئەوەندەی پێنەچوو چەند ماشێنێك وەستان و ژمارەیەکی زۆر چەکدار بە هەموو لایەکدا بڵاوبوونەوە، تاقی بەیانی

بوو، بەشی ناوخۆیی خوێندکاری زۆری لێ نەبوون، لەپڕ تاڵەبانی دەرکەوت، ڕەوانشاد د.کەمال خۆشناو کە ئەو وەخت سەرۆکی زانکۆی سلێمانی بوو بە شانییەوە بوو و زۆربەی سەرکردە دیارەکانی ئەو وەختی یەکێتیی نیشتمانیشی لەگەڵدا بوون. ئەوەی هەر لە یەکەم نیگاوە سەرنجی ڕاکێشام پیاوێکی باڵابەرزی کەمێك لاوازی جلوبەرگ سادەی دوورەپەرێز بوو. وردەوردە خوێندکارەکان دوو دوو و سێ سێ دەگەڕانەوە و خەڵکی ئەو دەوروبەرەیش ڕوویان لە بەشی ناوخۆیی دەکرد.

زۆری پێ نەچوو ئاپۆرایەك دروست بوو –لێرەدا بواری باسکردنی تەواوی ڕووداوەکەی ئەو ڕۆژە نییە- تاڵەبانی بۆ هەرکوێ هەنگاوی دەنا، ئاپۆراکە لەگەڵی دەکشا، هەموو ئەو بەرپرسانەیشی لەگەڵ تاڵەبانیدا بوون، لەتەك ئاپۆراکەدا دەکشان، تەنیا کەسێك کە لە دوورەوە بە تاقی تەنیا وەستابوو و کەسی بە دەورەوە نەبوو ئەو پیاوە باڵابەرزە بوو. لە هەرکوێی ئاپۆراکەوە سەرنجت بدایە سەری ئەوت دەبینی، وا دەردەکەوت سەری لە باڵای هەمووان بڵندتر بێت! دوای بیست خولەکێك مانەوە، تاڵەبانی بڕیاری ڕۆیشتنی دا، بوو بە جموجۆڵ و ڕاکەڕاك… چەکدار و پاسەوانەکان هەموو جووڵان، مەسوول هەریەکەی دوو سێ چەکداریان بە دەورەوە بوون و کەوتنە ڕێ، ماشێنەکان کردیان بە هۆڕنلێدان و خوێندکارەکان و ئەودوای خەڵکەکەیش بەرەو لای دەرگای دەرەوەی بەشی ناوخۆیی هوروژمیان برد، کەچی ئەو پیاوە باڵابەرزە هەر لە جێی خۆیدا وەستابوو و نەدەجوڵا.

زۆری نەبرد ماشێنەکان دایانکێشا و خەڵکەکە بڵاوەیان لێی کرد، منیش هەر سەرنجی ئەو پیاوەم دەدا و نەمدەزانی بۆ ناجووڵێت؟ بۆ کەس لێی نزیك نابێتەوە؟ بۆ هەموو ڕۆیشتن و بەجێیانهێشت؟ لەم لێکدانەوانەدا بووم، ماشێنێکی مۆدێل کۆن لە دیوی ئەوبەری جادەکەی بەردەم بەشی ناوخۆییەوە دەرکەوت، هەڵە نەبم بەرازیلییەکی سوور بوو، تەنیا یەك چەکدار بە تەنیشتییەوە وەستابوو، چەکدارەکە چاوی هەڵبڕی و تەماشایەکی ئەمی کرد، ئەمیش بە دوو سێ هەنگاوی درێژی خێرا لە دەرگاکە چووە دەرەوە و لە چاوترووکاندنێکدا خۆی گەیاندە ماشێنەکە و ئەوەندەی بڵێی بیسمیللا هەردووکیان سەرکەوتن و بە ئاراستەی پێچەوانەی ماشێنەکانی تاڵەبانی و هاوەڵەکانیدا بەڕێکەوتن!

پێشتر ناوی ویم بیستبوو، لێ ئەوە یەکەم جارم بوو بیبینم. سام و هەیبەتێکی هەبوو، بەتایبەت بۆ تەمەنی ئەو وەختی من، سامەکەی لە دوو شتدا بوو: بێدەنگییەکەی و تیلەنیگا خەیاڵەوییەکەی کە دەیگرتە

خاڵێكى دوور.

چەند خولەكێك لەنيوان داكێشانى ماشێنى مەسوولەكان و ڕۆيشتنى ئەمدا هەبوو، لەو چەند خولەكەدا ئەوەندەى بيرم بێتەوە، من و ئەو كەسمان لەنێواندا نەبوو، هەمووان دواى ئاپۆراكە كەوتن و دوايش بڵاوەيان لێى كرد، كەچى نەمتوانى لێى نزيك ببمەوە و لێى بپرسم: تۆ بۆچى ئەوەندە تەنياى؟ بۆ جلەكەت وەك ئەوانى ديكە نييە؟ بۆ خەم ڕووخسارى پۆشيوى؟!

جارى دووەمى يەكتربينينمان هاوينى 2007 بوو، وەختێ تازە كۆمپانياى وشە دامەزرابوو، هێشتا خوێندنى زانكۆم تەواو نەكردبوو، لەگەڵ پێنج شەش هاوڕێيەكدا سەردانێكى گردى زەرگەتەمان كرد و نزيكەى سەعاتێك لەگەڵ ئەو پياوە دانيشتين. لەو دانيشتنەيشدا هەڵسوكەوتى لە قسەكانى زياتر سەرنجيان كێش كردم. هاوڕێيەكمان دەيگوت ديمەنى جگەرەكێشانى ئەو ڕۆژەى وى، بناغەى جگەرەكێشانى من بوو!

عادەتێكى هەبوو، پرسيارێكى هەڵدەدايە ساحەى بەرانبەرەوە و ئينجا بەوردى گوێى لە وەڵامەدانەوەكەى دەگرت. ئەو ڕۆژەيش ڕووى لە ئێمە كرد و پرسى: ئێوە خوێندكارى زانكۆن، ڕاستە دەڵێن زۆرێك لە خوێندكارانى زانكۆ، جگە لە زمانى كوردى هيچ زمانيكى تر نازانن؟ منيش بە پێكەنينەوە وتم ئەوەيان شتێكى بێگومانە، تۆ بپرسە ڕاستە مامۆستاى زانكۆ هەيە جگە لە زمانى كوردى هيچ زمانێكى تر نازانێت؟! ئەوەى كە نايزانێت قەينا، بەس نايشزانێت كە نەزانينى كێماسييە و پێويستى بە چارەسەرە!

بەو قسەيەى من زۆر پێكەنى و وتى ئاوها؟! ئامادەبووان يەكڕا پشتيوانييان لە قسەكەم كرد.

قسەيەكى ترى كە لە هەمان دانيشتندا كردى و بيرم ناچێتەوە، چونكە ئاماژە بوو بۆ ورديى و دووربينيى وى، ئەوە بوو لە پسپ□□يمانى پرسى و كە زانى يەك دووانێكمان لە كۆلێژى شەريعە دەخوێنين، وتى: ئێوە ئێستا هەلى باشتان لە بەردەمدايە، بيرتان كردووەتەوە لەوەى دواتر فيقهى موقارن بخوێنن؟ زۆر پێويستمان بەو فيقهەيە بۆ بابەتى ياسا و دەستوور!

كاتيك برادەران نيازى خۆيانيان بۆى ئاشكرا كرد –هەڵبەت ئەو پێشتريش زانيبووى بۆ چ مەبەستێك چووينەتە لاى- پرسى: ئێوە دەتانەوێت گۆڤارى ئيسرائيلناسى دەربكەن؟ باشە كەستان زمانى عيبرى دەزانن؟ ئەوە مەرجێكى بنەڕەتييە. ديار بوو باوەڕى بە بيرۆكەكەمان نەبوو.

سێیەم یەکتربینینمان لە مانگی تەمموزی 2013دا بوو، دوو هەفتەیەك بەر لە وادەی هەڵبژاردن، لەسەر داوای هاوڕێیەك، لەگەڵ (د.فەهمی عەلی)یدا سەردانێکی گردەکەی زەرگەتەمان کرد و زۆربەی ژوور و جێگە گرنگەکان گەڕاین، خۆشترین وێستگەی سەردانەکەمان ئەو دانیشتنە پێنج قۆڵییە بوو کە لە ژوورەکەی ویدا سازبوو.

کاتێ گەیشتینە بەردەم ژوورەکەی، یەکێك لە کوڕەکانی و چەند دۆستێکی تر پێشوازییان لێ کردین. پێیان وتین میوانی هەیە، دەبێت کەمێك چاوەڕێ بین. زۆری نەخایاند میوانەکانی ڕۆیشتن، بە بێ وەستان بە ئێمەیان وت فەرموون! کە چووینە ژوورەوە، تەنیا کاك ڕێبین هەردی لە لا بوو. ئێمەیش من و د.فەهمی و کاك هوشیار عومەر بووین، ئەمەی دوایی ڕێکخەری سەردان و دانیشتنەکە بوو.

مامۆستا هوشیار ئێمەی پێی ناساند. ئەو کە گوێی لە ناوی پزیشکیی دەروونی بوو، یەکڕاست بە پێکەنینەوە وتی: کاکە ئەوە چل ساڵە (پارتی) دەڵێت نەوشیروان مستەفا نەخۆشیی دەروونیی هەیە، ئەوە من و ئەوە ئێوە، فەرموون بزانن ڕاستە نەخۆشم؟! هەموومان پێکەوە پێکەنین. دوای کەمێك بێدەنگی، ئەم جارەیان بە شێوەیەکی جیددیتر کەوتەوە دوان و وتی: لە گاڵتە دەربچێت، ئێوە سەرکردە سیاسییەکانی کورد بە تەواو دەزانن؟! پرسیارەکەی هەڵیدایە ساحەی ئێمەوە، تۆپێکی ئاگرین بوو و دەبوایە خۆمانی لێی بپاراستایە. من یەکسەر تۆپەمەکەم لێی وەرگرت و هەڵمدایەوە ساحەی خۆیەوە، بزەپێکەنینێکم کرد و پێیم وت: تۆ خۆت چۆنی دەبینیت؟ زۆر بەجیددی وەڵامی دایەوە، وتی: وەڵا بە ڕای من لە سەدا هەشتامان، بە خۆیشمەوە، تەواو نین! من وتم بەرپرسەکانی وڵاتی خۆمان زۆریان تەنیا تەماشای ئاوێنەیەك دەکەن کە ڕوخساری خۆیانیان جوان پیشان دەدات، تەنیا گوێ لە کەسانێك دەگرن کە مەدح و سەنایان دەکەن، بۆیە زەحمەتە هەرگیز ڕاستییەکانیان وەك هەیە، ئاوها پێ بگات.

لە درێژەی قساندا وتم: ئەوەی ئێستا بەڕێزت دەینوێنیت، لەوەی هەر کەسێك بیەوێت، دەتوانێت بەبێ پرسگە و نۆرەگرتن بێت بتبینێت، شتێکی زۆر گەورە نییە، لێ چونکە سیاسییەکانی دیکە کەس بەئاسانی دەستی پێیان ناگات، ئەمەی بەڕێزت دەیکەیت، بۆت بووەتە ئیمتیاز! نە ئەو و نە کەسی دیکە هیچیان نەوت. بەڵام دوای ئەوەی دەرچووین، بە خۆمم گوت ئەگەرچی لە دەربڕینی ئەو بۆچوونەتدا نیازت خراپ نەبوو و ئەوەی وتت ڕاستییەکی بێگومانە، لێ دەربڕینەکەت زەق و ڕەق بوو، دوور نییە دڵی ئەو پیاوەت بەو قسەیەت ڕەنجاندبێت.
گەلێ باس تاووتوێ کران، بەداخەوە زۆرێکیانم بیرنەماون،

ئومێدەوارم ئەو بەڕێزانەی تر بیریان مابن. باسی زمان کرا، چەند وشەیەکی هێنایە ناوەوە، دەبینم زۆر بەچێژەوە لە ڕەگوڕیشەیان ورد دەبێتەوە. ئیمەیش بۆیمان دەسەندەوە.

شتێکی تر کە لەو دانیشتنە بیرم مابێت، پرسیارێکی بوو دەربارەی نەخۆشیی دەروونیی درێژخایەن، پرسی: ئەو نەخۆشانەی خۆزانیان نییە و بێلانەن، لە لای ئێوە جێیان دەبێتەوە؟ ئێمەیش بەوردی باسی دۆخی نەخۆشخانە و شێوازی وەرگرتنی نەخۆش و کەمیی جێگەمان بۆ کرد. وتی: ئەی چۆن تا ئێستا بیر لەوە نەکراوەتەوە بەشێکی گەورە دروست بکرێت و هەموو نەخۆشەکان بگرێتە خۆی؟ ئێمەیش وتمان: ئێمەیش دەپرسین بۆ نەکراوە؟ ئەو پرسیارە دەبێت حکوومەت وەڵامی بداتەوە. ئینجا ڕووی لە کاك ڕێبین کرد و پێی وت: “ئەمان دەزانن، نەخۆشانی شیزۆفیرینیا، ئەگەر چارەسەریان بدرێت، چاك دەبنەوە” لە ڕووم نەهات پێی بڵێم لە ڕووی زانستییەوە وا نییە!

باسی زانکۆ و نووسین و ئەو شتانەیش کرا، پەیمانم پێ دان دوو کتێبی خۆمیان بۆ بنێرم، دواتر پەیمانەکەم لەگەڵ وی بەسەر برد و هەردوو کتێبی (نەخوێندەواری لە زانکۆدا) و (فووکردن لە خۆڵەمێش)م بۆ نارد، کەچی تا ئێستایش قەرزرداری کاك ڕێبینم و بۆ ئەوم نەناردوون!
ئەو ڕۆژە وا دیار بوو جەوی خۆش بوو، تاقەتی قسەکردنی هەبوو، زوو زوو سوعبەتی دەکرد و پێدەکەنی. نیو سەعاتێك یان زیاتر بوو دانیشتبووین، لەپڕ بێدەنگ بوو، تەماشایەکی بنمیچی ژوورەکەی کرد، سەری بە لای دەستەڕاستیدا سووڕاند و بێدەنگی قەیرێك ژوورەکەی داپۆشی، تاقە شتێك بێدەنگییەکەی دەشکاند دەنگی کڕخەی وی بوو. زانیم ئەگەر لەوە زیاتر دابنیشین، میوانێکی ڕەزاقورس دەبین. ڕووم لە د.فهمی کرد و بەئەسپایی لێیم پرسی: نەڕۆین؟ ئەویش سەری ئەرێی لەقاند. ڕوخسەتمان خواست و هەڵستاین، خۆی و ڕێبین هەردی لەگەڵمان هەڵستان و خواحافیزییان لێ کردین.

لەو سێ جار بینینەیەوە و لە خوێندنەوەی هەندێ کتێبییەوە، بۆم دەرکەوت ئەو کەسێکی بێمنەتە لە قسە و ڕای دەوروبەر، زیاتر لەگەڵ خۆیدا دەژی، خەڵکناسە، حەزی لە سادەییە، قسەیەك بە ڕاستی بزانێت دەیکات، ئەگەرچی ڕەق و ئازاردەریش بێت، لێ مەرج نییە مەبەستی ئازاردانی بەرانبەر بێت. هەر سروشتی وایە. هەروەها بۆم دەرکەوت ئەو پیاوە زۆر زیاتر لەوەی دەریدەبڕێت بیر دەکاتەوە و خەمیش زۆر هەڵدەگرێت، ڕەنگە زۆر نهێنیی لە ژیاندا هەبووبێت، هەتا لە دنیایش دەرچوو کەسێکی شکنەبرد بێت لە لای درکاندبێتنی!

سادەییەکەی دروستکراو و زۆرلەخۆکردوو نەبوو، ئەو زیاتر بیرکەرەوە بوو، زیاتر نووسەر بوو لەوەی سیاسی بێت. ڕاستە هێشی بەسەر زۆر شتدا دەشکا، لێ لە ڕووی دەروونییەوە نەیدەتوانی هەموو شتێك تێپەڕێنێت. نەیدەتوانی بە نهێنی جنێو بە کەسێك بدات و ڕووبەڕوویش ماچی بۆ هەڵدات.

باسی ڕابردووی دەکرێت و دەڵێن گوایە خەڵکێکی زۆری کوشتووە. من نازانم ئەوەیان تا چەنێك ڕاستە، لێ دەزانم ئەگەر ئەوەیشی کردبێت، کەسێتیی ئێستای درێژکراوەی ئەویانە، هەرکەسێکی کوشتبێت لای خۆی پاساوی هەبووە، چۆن سێی لەوە نەکردووەتەوە قسەی ڕەق بە هەرکەسێك بکات کە بە شیاوی زانیوە، هەر ئاوهایش گوللەی بە کەسێکەوە ناوە کە بە شیاوی زانیوە. ئەمە پاساوی کوشتن نییە، دەمەوێت بڵێم ئەو پیاوە نەگۆڕاوە، وەك بڵێی جاران کەسێك بووبێت و دواتر بووبێت بە کەسێکی تر.

ئەوەی خوێندتەوە نە پەسنە و نە شکاندن. هەرچییەك دیومە و پێی گەیشتووم هەر ئەوەم خستووەتە ڕوو. ئومێد دەکەم لە داهاتوودا دەرفەتم بۆ بڕەخسێت زیتر و وردتر لەسەر ئەم کەسێتییە جیاوازەی نێو کایەی سیاسی و ڕۆشنبیریی کوردی قەڵەم بگێڕم.

خواندنەك د ڕۆمانا (ناخێن دەرزی)* دا ... عبدالرحمن بامەرنی

کەرەستێ سەرەکی یێ ڕۆمانا (ناخێن دەرزی) ل سەر هاتیە نڤیسین، تابلویێ زارۆیەکێ جگارە فروشە! ڕۆمانڤیس دنیڤا ئێکێ یا ڕۆمانا خوەدا و زێدەتر، رولی ددەتە دووکارەکتەرێن سەرەکی، ئەو ژی زارۆیەکە بناڤێ (کەژو) دیسان هونەرمەندەکێ شێوەکار بناڤێ (زامدار)ە، ئەڤ هەردوو کاراکتەرێن هەنێ، رولێ سەرەکی دناڤا ڕۆمانێدا دگێڕن و تا دوماهیا ڕۆمانێ ناگەهن ئێك. ڕۆمانڤیسی دەرازینکەکا جوان دارشتییە ژبو چوونا ناڤ ئاڤاهیێ ڕۆمانێ، ئەو ژی، دووئالیا هەردوو کاراکتەرانە. بریا دروستکرنا تابلویێ ڤی

زار□کی، خواندەڤا کلیلەک□ دبینیت، چەندین کود□ن ر□مان□ ب و□ کلیل□ ده□نە ڤەکرن، دەما زامدار□ هونەرمەند ل جادد□ زار□یەک□ جگارە فروش دبینیت و سەر□ وی دناڤ چوک□ن ویرا، هوسا دب□ژیت: "ئەها ئەڤە بوو ئەز ل بەند□!"، ل بەرامبەری ک□شانا چەند و□نەی□ن وی، زامدار□ ش□وەکار لدویڤ داخازییا وی سوزا کرینا (فان□لەیەك بەرشەلونا) پ□ددەت. ر□مان ر□رەوا خوە دگریت و ر□مانڤیس کاراکتەر□ن نوی راک□ش دکەتە ناڤا ر□مان□ و تایەک□ لدویڤ کەژوی□ جگارەفروش و ژیانا وییا سەخت بەرددەت و تایەک□ ر□مان□ لدویڤ زامدار□ ش□وەکار بەرددەت، تشت□ هەردوو تای□ن ر□مان□ دگەهینتە ئ□ك، تابلوی□ زار□ک□ جگارەفروشە، ئەڤ تابلویە، گەلەك بناڤ و دەنگ دکەڤیت و ب بهایەک□ باش ده□تە فروتن□ و چەندین کوپی ژبەر ده□نە دروستکرن و ل دکانان ده□تە نمایشکرن، هەر جار ئەو زار□ هەولددەت وی تابلوی بدەست خوەڤە بینیت، بەل□ نەش□ت و بدەستڤەئینانا وی تابلوی ب□ وی دبیتە خەون و دەستان ژخەونا خوە بەرنادەت، دزیکرن و کار□ن خراب، دا پار□ن تابلوی بدەست ڤە بینیت و دەما نەشیایی بهای□ تابلوی کومڤەکەت، تابلوی ژدکان□ ددزیت و ده□تە قوتان و دکەڤیتە دەست□ پولیسان. ل ئالی□دی، زامدار سوزاخوە خو ب□وی زار□ی ژبیردکەت. ر□مان لڤ□رە ناراوەستیت، بەلکو رووداو□ن نوو، پەلک□ش دبن و ر□مانڤیس هەولددەت خواندەڤان□ خوە لدویڤ دەزیەکی ببەت، رووداوان ددەتە دووڤ ئ□ك، د□ چاوان زار□کی و هونەرمەندی گەهینتە ئ□ك، ئەڤ□ ژی پ□دڤی ب چەندین کاراکتەر□ن نوو هەبویە و دیسان چەندین رووداو□ن نوو کو هندەك جاران مروڤی هەست دکر، روودان وەك فلمەک□ هندی دکەڤن بەرچاڤ□ن مروڤی.

جوگرافییا ر□مان□:

پترییا جوگرافییا ر□مان□ ل زاخو هاتیە و□نەکرن، تشت□ بالک□ش ژ بو نڤیسەرەک□ ژ□یاتی بو باژ□ر□ خوەهەی، گرنگیدانە ب بەرچاڤکرنا روی□ جوان□ باژ□ری، دانەنیاسینا کەلتور و ناڤدار و شوونوار□ن باژ□رییە، وەك (پەیکەر□ سەیدا سالح یوسڤی، ئەیاز یوسف و ئەردەوان زاخویی، پرا دەلال و ئاڤا خابیری و چیای□ خامتیر و ناڤ□ چەندین تاخان و دیسان ناڤ□ کوڤان سندی و ناڤئینانا ر□مانا وی....هتد).

زمان□ ر□مان□:

رولان بارت دب□ژیت: "نڤیسین□ زمانەک□ تایبەت و ب□هنەکا سەربەخو هەیە"، زمان دش□ت ململانا دناڤبەرا ئاخفتن□ و نڤیسین□ دا خورت بکەت و دیسان زمان□ ئاخفتن□ جوداهییا خوە ژ زمان□ نڤیسین□ هەیە و ئەو تشت□ ر□مان□ بسەر دئ□خیت، زمان و خەیالە و دیسان

رەوشەنبیریيا رۆمانڤیسی. دخواندنا ڤێ رۆمانێدا مروڤ زیق هەست بڤێ جوداهیێ دکەت و کا چەند نڤیسەرێ رۆمانێ خوە بزمانیڤە ماندیکرییە، هەڤوکێن جوان، پەیڤێن نوو و رستەیێن لێکدایی دکەڤنە بەرچاڤێن مروڤی و ددەمەکیدا، کوردستان بهەمی زاراڤ و دەڤوکێن خوە ڤە، بو زمانەکێ ستاندارد دنالیت، ئەگەر هندەك نمونا پەلکێش بکەین، وەك (ئاژوکار بێ شوفێری، چاگێر بێ چاپچی… هتد). هەر چەندە گەلەك جاران ژ کێم ئەزموونیيا رێمانڤیسی د زمانیدا، هندەك پەیڤان جهێ خوە نەگرتینە، وەك (کوتەل نەك کودەل یان دەهول قوت نەك دەهول ژەن)، دیسان رۆمانڤیسی هەولدایە خوە بەرەڤ دەڤوکا باکور ڤەبکێشیت و دبیت بهزرا وی، دەما ئەڤ پەرتوکە ب پیتێن لاتینی دوبارە بهێتە چاپکرن، رەنگە خواندەڤایەکێ زێدەتر لدوورێن خوە کومبکەت و ئەڤە ژی مافەکێ رەوایێ نڤیسەری یە، لێ دیسان ژبەرکو جوگرافییا روودانێن ناڤا رۆمانێ ل زاخونە، دڤیابا دەڤوکا ڤێدەرێ زێدەتر بەرچاڤ هاتبایە وەرگرتن، ما چ قەیدی یە، ئەگەر شوونا پەیڤا (خێر) کو بدەهان جاران درۆمانێدا دوبارەبویە، پەیڤا رێژ شوونا وێ هاتبایە بکارئینان، بو نمونە.

تەکتیکا رۆمانێ:

ئەرکێ رۆمانێ بتنێ دیارکرنا رووداںان نینە، بەلکو گەلەك گرنگە سیحرەك درۆمانێدا هەبیت، کو خواندەڤانی ددووڤخوەدا راکێشبکەت، زمانێ ڤەگێرانێ زمانەکێ فەنتازی بیت و خواندەڤان دڤەکرنا کوداندا ماندی ببیت. رۆمانڤیسی لڤێرە هەولدایە بتەکتیکەکا جوان، لدووڤ رێزبەندیەکێ رووداںێن لدووف ئێك ئاڤاهیەکی پێك بینن، کو رەنگە بدەهان پسیار و تشتێن نوو بکەڤنە دناڤا مێشکێ خواندەڤانیدا و ئەو پێشبینیێن وی بو دوماهیا رووداںان دیارکرین، ب وی رەنگی دەرنەچن. رۆمانڤیسی گەلەك وێنەیێن راست پەلکێشکرینە ناڤا رووداںان، ژوان، هەژاری، زارۆکێن بێخودان و ئەگەر چاڤدێرییا زارۆکان نەهێتەکرن، دێ توشی ڤارێبونێ بن، دزییا کەن، وەك (گوهدوی و شیموی و خەلەکی) و دێ ژلایێ کەسانێن مەزن و خودان پارەڤە هێنە (ئیستیغلالکرن) وەك شیموی و دیسان زەنگینییا ژ نشکانڤە و ئەڤێن بوینە کادرێن حزبان و چاوان پوستێن خوە بو مەرەمێن خوە بکار دئینن، وەك بابێ زامداری و چاوان ژ نشکەکێڤە زەنگین بو و دیسان چاوان بریيا پوستێ خوە یێ حزبی شیيا پولیسان بێدەنگ بکەت و وژدانا نوژدارەکی بکریت! ئینانا چیروکا ماسیگری لدەستپێکا رۆمانێ و گرێدانا وێ چیروکێ ب ئێڤاریەکا خوارنا ماسیێ ڤە و تا ئەڤ مێهڤانداریە دبیتە ئەگەرێ ڤەکرنا مەزنترین کودێ رۆمانێ و چاوان لدوماهیێ هەڤژینا وی، ئەوا ماسیگری ژ مرنێ رزگارکری وی ناس دکەت و بهندەك گوتنان، بیردانکا

وی ب□ پاش دزڤرینیت، وەك چیروكا ئوتیكرنا سەروچاڤان یا پیرەم□ری و پیرەژن□، دیسان قەلاندنا م□لاك□ و دەما گوتی□ ئەگەر م□لاك نەبو د□ بو تە م□لاكا خوە قەلینم، دیسان نمایشكرنا تابلوی□ن وی و ئەو چیروك□ن ددووفرا دهـ□ن، دگەل ڤانەهەمییاندا، ش□واز□ قفلكرنا ر□مان□، ئەڤ□ژی بهزرا من شارەزای بو دڤ□ت، ئەگەر هات و ر□مانا وی سەرگرت و خواندەڤان لدوور□ن خوە كومكرن، بش□ت بەردەوامی□ بدەتە بەش□ دو□ ژ نڤیسینا ڤ□ ر□مان□.

رووداڼ□ن ر□مان□:
ئ□ك ژ مەرج□ن نڤیسینا هەر ر□مانەك□، هەبونا رووداڼانە، ل□ دڤ□ت نڤیسەری پاشخانەیەكا مەعریفی یا باش هەبیت، نڤیسەر و رەخنەگر ئازاد عەبدولواحد دب□ژیت: "مەرج نینە هەمی رەوشەنبیر نڤیسەر بن، بەل□ مەرجە هەمی نڤیسەر رەوشەنبیر بن"، ر□ماننڤیس ژی دڤ□ت ژ باگراوەند□ خوەی□ رەوشەنبیری بزانیت د□ چاوان رووداڼان دروست كەت و دانیتە جه□ وان ی□ دروست. راك□شكرنا رووداڼان بو در□ژكرنا قەبار□ ر□مان□ یان ژی بو ئازراندنا هەست□ن خواندەڤانی وەك ئەو كەس□ دزیندان□ڤە چیروكا خوە و كوشتنا ژنا خوە بو زامداری ڤەگ□رای، كو بهزرا من، رووداڼەكە و ر□ماننڤیسی ژ قەستا زوم دایە سەر. چیروكا (كەڤال□) ئەو ژنا د مالا ماسیگریدا، ب□ی و□ ناس بكەت، دەركەتنا هەردوویان دگەل ئ□كدا و داخباربونا وی ب و□ ژن□ڤە و تا داخوازا شیكرن□ ژ□دكەت و ئەو دب□ژت□ ما چاوان مروڤ دوو جاران شیبكەت، هەر چەندە ددەم□ مروڤ ر□مان□ دخوونیت دیار دبیت، ر□ماننڤیسی هەولدایە و□نەك□ جوان و سەرنج راك□ش ژو□ رووداڼ□ دروست بكەت، ل□ ئەڤە نابیتە بەهانە، ر□ماننڤیس پ□ خواندەڤای□ خوە رازیبكەت كو كور و كچەكان حەز ژ ئ□ك كربیت و پاشی پروسا هەڤژینی□ پ□كئینابیت و دل□ دەیباب□ن خوە ل سەر و□ هەڤژینی□ بهـ□لیت و ببنە خودان زار□ك و لدوماهی□ و پشتی چەندین دیداران و□ ناس نەكەت.

ئەنجام:
ژوان هەمی ر□مان□ن لدەڤەرا بادینان من خواندین، ئەڤە ئ□ك ژوان ر□مان□ن باشە ب بەرچاڤ□ن من كەفتی و لدووڤ ئەزمونا نڤیسەر□ ر□مان□ و تەمەن□ ویی□ گەنج، ئەز باوەرم د□ پاشەروژەكا گەش ل پاش وی هەبیت و د□ مە ر□مان□ن جوان هەبن.

- ناخ□ن دەرزی، ر□مان، ئوم□د سەگڤان، چاپخانا ر□نما سل□مانی2016.
- دروژناما ئەڤرو ژمارە 1930 دا ل روژا 9/8/2016□ دا هاتیە بلاڤكرن.

ڕيفراندۆم دژی بەدەوڵەت بوون … زانا شێخ محمد

كورد هەميشە لەهەوڵی كيانێكی سەربەخۆی خۆيدا بوە بۆ ئەم مەبەستەش قوربانی زۆر زۆری داوە ئەگەر بگەڕێنينەوە بۆسەدەكانی ڕابردو ئەو هەوڵ و ماندو بونانەمان بەرچاو دەكەوێت هەر لەكۆماری مهابات و بابان و تا دوايی.. ئێمە ی كورد بەردەوام هەڵەكان دووبارە دەكەينەوە لەكاتێكدا چەندين هەڵەی گەورەمان كردوە كاتێك كە هەلی مێژويی هاتۆتە پێشەوە بۆ سەربەخۆيی و دەوڵەت بون بەڵام ئێمە پشت گوێمان خستوە يان لەبەر دوژمنان خۆمان لەو بار□ت□ نەداوە كورد بەردەوام دو بەرە بوە بەرەيەك هەوڵی كيانی سياسی داوە لەچوارچيوەی ياسادا و تاك مافی پارێزراو بێت و خۆش گوزەرانی بۆخەڵك بێتە كايەوە بەرامبەرەكەشی بەردەوام پێچەوانە كاری كردوە هەوڵی تێكدانی ئەوەی داوە بەپشت بەستن ب□ بێگانە بۆ مانەوەی كەسێك يان حزبێك يان بنەماڵەيەك هەمو كات دروشمی هەمو لايەنەكان و كەسايەتيەكانی كوردستان بۆ كيانی سياسی بوە پێشتر لەساڵانی هەفتاكانی سەدەی ڕابردو پارتی بەسەرۆكايەتی بارزانی باوك لەگەڵ ڕژێم ڕێكەوتن ب□ ئۆتۆنۆمی دواتر ئەوەش شكستی هێنا و شۆڕشكەشی پێوە لەناو چوو لەساڵی ٢٠٠٣ لەپڕۆسەی ئازادی عيراق كە ئەمريكا ڕابەرايەتی دەكرد كورد هەلێكی گەورەی بۆدروست بو بەوەی لەعێراقدا دەوڵەت و هێزو حكومەت نەما بەڵام هەرێمی كوردستان خاوەنی حكومەت و هێز بوو دەيتوانی بەپێداگری لە دواخاكی كوردستان بكات و بيسەنێت بەڵام بەداخەوە لە يادەوەرييەكانی پۆڵ بريمەر حاكمی ئەوكاتەی ئەمريكا لەعيراق دەگێڕيتەوە زۆر لەوە دەترسام كوردەكان داوای كەركوك و ناوچەكانی تر بكەنەوە چونكە مێژوی كوردم خوێندبۆوە دەمزانی دەيان ساڵە بۆ ئەو مەبەستە هەوڵ دەدەن بەڵام كاتێك هاتن بۆلام سەركردە كوردەكان داوای بوجەيان كرد منيش سەرم سوڕما بۆم دەركەوت ئەمانە سامانيان دەوێت نەك خاك و نەتەوە بۆيە منيش بەخۆشحاڵيەوە داواكاريەكەم بۆ جێ بەجێ كردن ئێستا دوايتپەڕ بونی ١٤ ساڵ بەسەر پڕۆسەی ئازادی عيراق پارتی ديموكرات كوردستانی عيراق بەسەركردایەتی بەرزانی دەيەوێت كێشەی سەرۆكايەتی هەرێم كە ماوەكەی تەواوبوە بەزەبری هێز لەو پۆستەماوەتەوە بيری ميللەتی

بەرەتەوە هەروەها دەرگای پەرلەمانیشی داخستوە تاوەکو میللەت ناچاربکات بەوەی کە دەنگ دان یان دەنگ نەدان سودی چییە کە پارتی کەی بیەوێت یاسا سەروەرە کەیش نەیویست پێشێلی دەکات پارتی بەم هەڵوەستە دەیەوێت چەند ئامانجێک بپێکێت .

١ ـــ پارتی وەک هێزێکی خەمخۆری میللەت بە دەوڵەتداری دەربخات

٢ ـــ مەسعود بەرزانی لەسەر پۆستە ناشەرعیەکەی بەردەوام بێت

٣ ـــ دەرگای پەرلەمان بەداخراوی بمێنێتەوە ئەوەی پەرلەمان کۆتایی پێ بهێنێت

٤ ـــ دەستەمۆ کردنی هەندێک حزب

٥ ـــ بەردەوام بون لەسەر برسی کردنی خەڵک

٦ ـ بەردەوەم بون لەسەر بردنی سامانی میللەت

٧ ـ جێ بەجێ کردنی ئەجیندای تورکیا

دواتر ئەم ڕیفراندۆمە ئێستا کەیەکێتیش پەلکێشی ناو سیاسەتەکەی پارتی کرد بە ئەوەیە خەڵک بەنەخێر دەنگ بدات بە خەبەڵەوە بردن بە لەهەڵبژاردنەکانی هەرێمی کوردستان و عیراق هەردو حزبی دەسەڵاتداری هەرێم بەتەڵەڵەن پارەیان سەرف کردوە بەخەڵک دەمانچەو لاپتەپ و زەوی و ئوتومبێلیشیان تیایادا بەخشیوەتەوە و سزا سیاسی خەڵکیان داوە خەڵکیان زیندانی کردوە هەمو دەسەڵاتەکانی حکومەت و هێزی چەکداریان بە ئەو مەبەستە بەکارهێناوە و تەزویرێکی زۆریشیان کردوە ئەوجا جار بەجار دەنگەکانیان کەمی کردوەو کەمتر بەتەوە ئێستا لەکاتێکدا خەڵک نانیان بەیوە گوزەرانی خەڵک لەو پەڕی خراپیدایە لەسایەی حکومەتانی ئەم دو حزبە دەسەڵاتدارە نەوت و کارەباو خزمەت گوزاری و دەوامی فەرمانبەران و موچە هەموی کەمی کردوە پەرلەمان پەک خراوە وەزیر بە وەزیر وەزارەتەو وەزارەتی بە وەزیر سەرەکێکی ناشەرعی یاسا پێشێل کراوە بەئەجیندایەکی دەرەکی و بە ئەنقەست بەئەوەی خەڵکەک زۆر بەهۆی ئەم خاڵانەی کە باسمان کرد و بەهۆی گوزەرانی خراپیانەو بە نەخێر دەنگ بدەن ئەوەش دەچێتەوە گیرفانی دوژمنان و جاریکی تر کورد مافێکی دەوڵەتداری لەدەست دەدات جا بە سەلماندنی ئەم ڕاستیە کاتێک وەفدە حزبیەکەی ڕیفراندۆم سەردانی بەغدایان کردوە بەسەرۆک بەسەرەک وەزیرانی عیراقیان ڕاگەیاندوە کە ڕیفراندۆم بە سەربەخۆیی ناکەین وەفدی پارتی هەمان شتی بە تورکیا ڕاگەیاندوە لەهەموشی سەیرتر ئەوەیە لەکوردستاندا سیستەمی حکومەت و دام و دەزگا بەڕێوە نابات حزب بەڕێوەی دەبات تەواوی جومگەکان حیزبین دارایی سەربازی پەیوەندی دەرەوە ئەمنی بەدەستی حیزبە بەئارەزوی حزب هەڵسو کەوت دەکەن سنورەکانی هەرێمی کوردستان دوژمن بەسنوری خۆی دەزانێت نمونەش بەردومانی تورکیا لەشەنگال کە شەڤان و پێشمەرگە شەهید بوە و دەسەڵاتیش گوی خۆی

لەخەواندوە کامە ڕێفراندۆم کامە دەوڵەت .

پڕۆژەیەکی هەڵوێست ئامێز لەژێر ناونیشانی گەڕانەوەی ئینتیما بۆ نیشتیمان لای هەمومان

ئامانج کەریم

ڕونە ئەوەی کە هەرگیز حیزبی بەعس نەیتوانی پەیڕەوی بکات کە نەمانی ئینتیما بو بە خاک و نەتەوە و پێی جێ بەجێ نەکرا حیزبە کوردیە خۆماڵیەکان کردیان لە ئاکامی سیاسەتی بەرژەوەندی خوازی و پاوان خوازی و بە تاڵان بردنی نیشتیمان لە لایەن سەرانی یەکێتی و پارتیەوە کارێکیانکرد نەوەی نوێ و جیلی نوێ و بەتایبەت تر ئەو جیلەی دوای ڕاپەڕین کە ئیستە دەبو هەمویان داینەمۆی برەو دان بە ئاوەدانی و درک کردن بەو زوڵمە گەورانەی کە لە پێشودا کورد چێشتونی بەدەست حوکمی عەرەب و داگیرکەرانیەوە لە باشوری کوردستان دەبو ئەم جیلە بە شێوەیەک گەش بکرایە کە لە پیناو هەناسەیەکی ئەو ئازادیەی وەبەر هێنراوە بە خوێنی هەزارەها شەهید و ڕەنج و ماندو بونی ئەو شۆڕشانەی کە کراوە لە پێناوی حوکمی سەربەخۆو خۆماڵی و ئازادی و دیموکراتیدا هەموچرکەیەک ئامادە بێت وەک مەبدەء گیانی خۆی ببەخشێت کە ئەمەیش بە پیشاندانی چەمکی ئازادی و ئابوری بەهێز و شەفافیەتی ئیداری و دەسەبەرکردنی ماف و ئەرکی هاونیشتیمانی دەکرێت کە بە داخەوە لە یەکەم کابینەی حکومەتی کوردیەوە تا ئەم چرکە ساتە خەڵک و هاوڵاتی جگە لە ئەرک بەسەردا سەپاندن و ڕوت کردنەوەو ڕاوەدونانی بچوکترین مافی بۆ دابین نەکراوە کە زۆر نەچینە قوڵای بابەتەکەوە تەنها هێندە بەسە باسی مافی هەبونی ئاوو کارەبا بکەین کە سەرەتای ترین مافی مرۆڤە کە دەبێ حوکمڕان بۆی دابین بکات .

بەم پێیە گەر ورد بینەوە تاک و هاوڵاتی هیچ جۆرە سۆز و هیچ جۆرە ئینتیمایەکیان نەماوە بەخاک و نەتەوە بە جۆرێک شێوێنراوە تەنانەت کار گەیشتۆتە ڕادەیەک خەڵک بە گشتی بێزەی بە سروشت و جوانی

خ□سکی نیشتیمانیشدا نایەتەوە هەر بۆیە بە پێویستی دەزانم یەکێک لە هەنگاوەکانی گروپەکانمان چ لە ناوخۆی وڵات و چ لەهاندەران گرتنی چەمکێکی گێڕانەوەی ئینتیمای نیشتیمانی و نەتەوەی بێت ،، لە ئیستادا توانای ئێمە تەنها تەوعیەو نوسینە بە گێڕانەوەی ئومێد بۆ خەڵکی بێ ئومێد کراو کە هێشتا خوێنێک ماوە لەم وڵاتەدا دەجوڵێت بە ئاڕاستەی شۆڕشی مەدەنی خۆنەویستی و دیفاع کردن لە خاکێکی پارچە پارچە کراو چ بە دەست حوکمی بێگانە بە پارچەی گەورە و چ بەدەست حوکمی خۆماڵی بە زۆن کردن وەک دەڵێن زۆنی زەرد یاخود زۆنی سەوز یاخود زۆنی نیلی ،، ل□ب□ر□دا دەمەوێت ئاماژە بەوە بکەم بەتایبەت بۆ هاوڕێیانی دەرەوەی وڵات دەکرێت ئێمە بۆ ئەم پڕۆژەیە ئازارەکان و نەهامەتیەکان بخەینە ژێر پەشتەماڵێکی کوردەواریانەوە و تەنها باس لە موعاناتی دوری و غەریبی نیشتیمان بکەن چونکە ئەو شیرینیەی نیشتیمان کە ئێمە لێی دەژین چێژمان لێی تێرە ئێوەن تەنها ئێوەن درکی تامەزرۆی دەکەن و هەموتان گەر ڕاستگۆیانە بێنە گۆ و بیر لە حوکمی ناعەدالەتی یەکێتی و پارتی نەکەنەوە دوا بەیەکتان کاتژمێرەکانتان دەژمێرن بۆ وادی گەڕانەوەتان بۆ باوەشی نیشتیمانی دایک ،، ئێمە ئەوانەی لەکوردستان دەژین دەکرێت بەدەر لە هەمو گرفتەکان پیشانی هاوڕێو ه□قا□□کانمانی بدەین کە ئەوە ئێمەین ئێشتا بۆ خاک بۆ نەتەوە خەبات دەکەین بەرژەوەندی حیزبی و شەخسیمان وەلا ناوەو تێ دەکۆشین بۆ خۆشەویستی نیشتیمان و بەرجەستە کردنی ماف و حەقی هاونیشتیمانیان و لەپێناویدا دەستمان ناوە بەڕوی ئیمتیازات و پلەو پۆست و بەرژەوەندیەکان و بەردەوامیش دەبین نەمامێکەو ناشتومانە بە خوێنی خۆمان ئاوی دەدەین تا گەر خۆیشمان لە بەری نەخۆین بتوانین سایەو سێبەرێک بۆ نەوەکانمان وەبەر بێنین لەو پێناوەیشدا هەمو شتێک دەکەینە وەسیلە بۆ گەیاندن بەو بیرو باوەڕەی هەمانە حیزب و سیاسەت و دارای و بیرۆکەو ئەدەب و هونەر و تەواوی هەنگاوەکانمان و هەوڵەکانمان دەخەینە خزمەتی ئەو کارو پڕۆژانەی ڕەهەندی نیشتیمانیان هەیە.

ڤایروسی خۆپەرستی و پەتای

دەسەڵات... یەریقان شەهید شاسوار

کەمن ئەوکەسانەی پێش وەرگرتی پۆستێک دەسەزن و دوای وەرگرتنیشی بەدەسەزی بمێننەوە ر بەڵام زۆرن ئەوانەی کە بەشان و باڵی هاوڵاتی و خزمەتدا هەڵدەدەن بەڵام بە دوو پرسگە هاوڵاتی ئاسایی نایانبینە بەمەئەوترێ پەتای پۆست یان دەسەڵات لەم وڵاتە ئەگەر کارت . بکەوێتە فەرمانگەیەکی حکومی ئەبێ سێ چوار فیوزی سەبرو تەحمولی زیادە ببەستی .

سەیرە خۆپەرستی بە شێوەیەک بەخوێنماندا ڕۆ چووە لەکاتێکا خاوەنی دەسەڵاتین زور ئاسایی یە بەلامانەوە کاتێک مامۆستا بەتەمەنێکمان چەند سەعاتە لەپرسگە چاوەروانی واژوویەکی سەر نوسراوی خانەنشینیەکەیەتی بە گوێدانە تەمەن و خزمەت بەرێ ئەکرێ چونکە جەنابی بەرێوە بەری بەش !!!کوبونەوەی هەیە .

نازانین بڵێین تاکی گەندەڵ حکومەتی گەندەڵ دروست دەکات یان حکومەتی گەندەڵ تاکی گەندەڵ دروست ئەکات ئاخر ئەمەیەک ڕۆژانە چەندین بە ڕۆزی ببینین و بێ دەنگ بین چەندین هاووڵاتی خانەنشین کە روژانێک خزمەتێکیان پێشکەش بەم مللەتە کردووە بە ویژدانانە چەندین مانگ هاتوچوی مامەڵەی خانەنیشینیەکەی پێ بکرێ لە چەندین فەرمانگە کارمەندێکی بێ رێز سوکایەتیان پێ بکا ئەبێ شایەنی چی بین؟! سەیرە ئەم وڵاتە هیچمان لە هیچ ناچێ نە کارمەند نە بەرێوەبەر نە ماموستا و نەهاوڵاتی ٍ وڵاتێک ڤایرۆسی خۆپەرستی و خۆبەزل زانی خانەکانی مێشکی ڕزاندوە مللەتێک پەتای دەسەڵاتی لێ نەبرێ هەمیشە شایەنی بەزەیی یە بەداخەوە.

بۆ پشتراستکردنەوەی قسەکانیشم تکایە سەردانی ئەو بەرێوەبەرایەتیانە بکەن کە بەرێوەبەرەکەیان ڕۆژانێک دژی دەسەڵات بوە وە خۆی بە ئۆپۆزسیونێکی خەم خۆر زانیوە ئەوکات تێ ئەگەین زەرد و سورو نیلی و سەوز هەموویان یەکن زادەی بیری کویلایەتی پۆست و دەسەڵاتن.

زیندوکردنەوەی کلتوری بەعس … هیوا

چۆن لە ئیستادا بەعسی بون لەکێیە بە دوای ئەوانەی کە ڕۆژێک لە ڕۆژان بەعسی بون ڕۆژێک دێت یەکێتی بون و پارتی بون دەبێتە هەمان عەیبە . دو حیزبی خۆ خۆری بە ناو کوردستانی کە لە مەسەلەی پارەو داهاتدا شەریکە بران و لە داڕوتاندنی نیشتیماندا هاوکارو هاو پیشەن هەمیشە خەریکی پڕ کردنی هەگبەی بە بنیان و گەوجاندنی قاعیدەو جەماوەریان بە دروشمی گەورەو خەیاڵی گەورەو لە پڕەنسیپیشدا جگە لە بەرژەوەندی حیزبی و شەخسیەکانیان و ڕازی کردنی ئاغاو قارداشەکانیان هیچی تر له هەگبەیاندا نەبوەو نایشبێت . ئەمانە کارێکیان کرد هەروەک چۆن هەزارەها مناڵیان بە نازی باوکیان کرد باوکو براکانیان لەشەڕی براکوژی لەسەر داهاتی نیشتیمان بەکوشت داو پاشگری شەهیدیان دەخستە پاڵ ناوەکانیان بە گەوجاندن بە هەمان شێوەیش ئەمەی ئاوارەو پەناهاندەی وڵاتانیان لە باوەشو لە سۆزی نیشتیمانی دایک بێ بەش کرد و ناچاریان کردین لە تاو ئەو هەمو زوڵم و ستەم و گرتن و بڕین و لەسەر بیرو ڕای جیاواز کە نەدەبو بەدەر لەوان بیربکەینەوە و یان دەبو زەرد پێشی نەفرەتی لێ کراوی سەوز بین یان سەوز پێشی نەفرەتی لێکراوی زەرد بین لە ئاکامی ئەم هەمو نا یەکسانیو ناعەدالەتیە بە ناچاری ملی ڕێگای ئاوارەی و دەربەدەریمان گرتە بەر تا هەر هیچ نەبێت وەک مرۆڤ لەوڵاتکدا بژین و بە چاوی مرۆڤانە مامەڵەمان لەگەڵ بکرێت ئێستە لە تاراوگە ئەوەی بۆی هاتین وەدەستمان کەوت . دەتوانین بڵێین مرۆڤین بەڵام شعورو ئیحساسی مرۆڤ گەر مرۆڤانە تۆ بفکرێت تەنها مرۆڤ بونبە خودی خۆی بەس نیە ئەی نەتەوەو هاوڵاتیانی تری نیشتیمانەکەم ؟ ئەی مناڵە بێ باوکەکانی شەڕی ناوخۆ ؟ ئەی خزم و کەس و دراوسێ و گەڕەک و شارەکەم ؟ ئەی هەرێمە بە نازو پارچەکراوو دابەشکراوەکەم بەسەر زۆنی سەوزو زەرددا ؟ مرۆڤ کاتێک لێرە لە وڵاتیکی غەریبی دور لە کلتوری خۆی دور لەزمانی خۆی دور خزمو عەشیرەت تەنها لەژێر چەتری یاساو مافی مرۆڤ بونیدا ئەم هەم و ماف و ڕێزە لە سیستەمێکی دامەزراوەیدا دەبینێت لێی دەگیرێت .. ئەنجا درک بەوە دەکات چەندین ساڵی تەمەنی کە تێی پەڕاندوە لە کوردستان لەژێر حوکمی کوردی و خۆماڵیدا چ بە ڕێزیەک چ نا مرۆڤایەتیەک بە خاک و نیشتیمان و کلتورو زمان و کورد بونی کراوە ، ڕەوتی مێژو ڕەحم بە هیچ کەسکو هیچ لایەنێک ناکات . لە ڤوسیالە شاری

ستالینگراد دوو گۆڕستان هەیە یەکێکیان پێی دەوترێت گۆڕستانی شۆڕش گێڕەکان ئەوی تریان پێی دەوترێت گۆڕستانی خیانەت کاران لە دوای سەد ساڵ لە لێکۆڵینەوەکاندا بۆیان دەرکەوت کە ئەفسەرێک لە ڕیزی شۆڕشگێڕەکان خیانەتی کردووەو زانیاری سەربازی داوە بە ئەڵمانییەکان لەدوای سەدەیەک پێیان ڕەوا نەبینی لەو گۆڕستانە گۆڕەکەی بمێنێتەوە ئێسک و پروسکیان لە گۆڕ دەرهێناو بردیانە گۆڕستانی خیانەت کاران ، ئەمە مێژووی هەر بۆیە دەڵێم چۆن لە ئێستادا بەعسی بون لەکەیە لە ئایندەدا یەکێتی بون و پارتی بون سەد هێندەی بەعسی بون دەبێتە لەکە.

لایەنەکان چۆن هەژمونی پارتی کەم دەکەنەوە ؟ … سوارە سەدوو بیستی

لەماوەی ڕابردوودالەغیابی نەبونی لایەنێکی کاراو چالاکی ئۆپۆزسیۆنداسەرەڕای تاقیکردنەوەی چوارساڵی یەکەمی تەمەنی وەک ئۆپوزسیۆن بزوتنەوەی گۆڕان وەک کاراکتەرێکی سەرکەوتووتوانی بەرجەستەی خەمی خەڵک بکات بەڵام پاش تێپەڕبونی چوارساڵ بزوتنەوەی گۆڕان کەوتەناویارییەکانی یەکێتی وپارتی ئەوەی ئەوان مەبەستیان بوو گۆڕان تێوەبگلێنن لەهەمووناشرینییەکانی خۆیان ئەوابۆیان چوسەر کە ئەمەش خواستی هەندێک لەهەلپەرست وکورسی پەرستەکانی ناوبزتنەوەی گۆڕان بوو گەرچی خودی نەوشیروان مستەفای ڕێکخەری بزوتنەوەی گۆڕان لەگەڵ ئەوە بون چوارساڵی تری ئۆپۆزسیۆن تاقیبکەنەوە .. ئەوەی ئێستا پێویستەبزوتنەوەی گۆڕان بیکات ئەوەیە ڕێککەوتنەکەی لەگەڵ یەکێتی یەکلابکاتەوە یان ئەوەتا یەکێتی پابەندبکرێت بەجێبەجێکردنی بەندەکانی

ناوڕێککەوتنەکەوە یان ئەوەتا پشت بکاتەئەم ڕێککەوتنەوبەدیلەکانی بدۆزێتەوە کەخۆی لەهاتنەدەرەوەی لەحکومەت دەتوانێت بەیەکجاری کۆتای بەپاوەنخوازی هەردووجوت حیزب بهێنێت وهەنگاوی گەورە بنێت بەرەوسەرکەوتن وبەدەستهێنانی متمانەی تەواوی زۆرینەی خەڵکی

کوردستان .. یان دەبێت گۆڕان لەگەڵ یەکێتی بەیەک لیست بەشداری پرۆسەی هەڵبژاردنەکانی داهاتوو بکەن وپارتی گۆشەگیربکەن لەگەڵ پارتە بچوک وپاشکۆکانی دەوروبەری کە دەبنە کەمینە ئەوکات کە ئەمەش دەبێت مەیلداربکرێت تاببنە هاوپەیمانێکی کاراو ڕاستەقینەی گۆڕان وبەم کردارەش کۆتای بەدەنگەی پاشکۆبونی یەکێتی دێت بەپارتی..

دەبێت گۆڕان کاربکات بۆسەرخستنی هاوپەیمانی هەرسێ لایەنی ئیسلامی وبەهێزبونیان لەژێرنفوزی پارتی تازۆرترین دەنگ بەدەست بهێنن و تاکارێکی وابکرێت پارتی تەنیالەناوچەیەکدا تەنیا بکرێت ئەگەربێتوو ئەم کارانە بکرێ ئەواسەنگ وقورسای ڕاستەقینەی خۆی دەردەکەوێت وئەوکات ناتوانێت بەم ڕێژەدەنگەکەمەوە زۆرترین دەسەڵاتەکانی لاکۆببێتەوە. ئەگەربێتوو لایەنەکان ئەم جارەدرک بەمەترسیەکانی پرۆسەی هەڵبژاردن نەکەن کەپارتی بەنیازە بڕێکی زۆردەنگ تەزویربکات کەواتە بەدەستی خۆیان هەناسەلەخۆیان دەبڕن کەئەمەش خۆکوشتنەلەڕووی سیاسیەوە.. دەبێت هەمولایەنەکانیش بەوریاییەوە مامەڵە لەگەڵ یارییە مەترسیدارەکانی پارتی بکەن چونکە پارتی هێزێکە هەمیشە گۆشەگیری ناوچەیەکی دیاریکراوە بەڵام لەڕۆژی هەڵبژاردندا بڕێکی زۆر دەنگ تەزویردەکات وپاشان لایەنەکانیش بێدەنگ دەبن وپارتیش دەبێتە زۆرینەی ناپاسای.

گەڕایەوە ..!! … ئەرکان محمد

لەدوای سەفەرکردنی نەوشیروان مستەفا ڕێکخەری گشتی بزوتنەوەی گۆڕان بۆوڵاتی بەریتانیا ئیدی لەوکاتەوە تاچەند ڕۆژێک پێش ئێستا هاتنەوە یان نەهاتنەوەی نەوشیروان مستەفا دەنگوباسی گەرمی ناوهاوڵاتیان بوو ..
هاوڵاتیان بەگرنگیەوە هەواڵی تەندروستی ئەم سیاسەت مەدارەیان دەپرسی چونکە بەشێکی زۆری هاوڵاتیان ئومێدێکی گەورەیان لەسەرهەڵچنیوە ووەکو ڕێگایەک بۆگەشتن بەئاسۆ تەماشای دەکەن ..
بەڵام ئەوەی گرنگە ئەوەیە ئاخۆ وەک جاری پێشوو گرنگی دەدات بەڕێکەوتن لەگەڵ یەکێتی نیشتیمانی کوردستان یان جێگرەوەکانی ئەم ڕێکەوتنە دەدۆزێتەوە چونکە دوای تێپەڕبون لەساڵێک بەسەرواژۆکردنی ڕێکەوتنی نێوان بزوتنەوەی گۆڕان ویەکێتی نیشتیمانی کوردستان

بەئامادەبونی تالەبانی ونەوشیروان مستەفاهەتائەم چرکەیە هیچ کام لەخالەکانی ناوئەم ڕێکەوتنە جێبەجێ نەکراوە ..
وەک هەموانیش دەزانین هاوڵاتیان لەباروگوزەرانێکی خراپدان وهیچ کام لەلایەنە سیاسیەکانیش خۆیان ناکەنەخاوەنی خەمی خەڵک وهەمویان خەمی پاراستنی بەرژەوەندییەکانی خۆیان وهەمویانیش خەمی خەڵکیان لەیادکردوە لەئێستاداهاوڵاتیانی بەش مەینەت بێکەس وبێ بەرگریکارن کەوا بێت هاوڵاتیان پێویستیان بەڕابەڕێکە بۆڕزگاربون لەم دۆخەچەقبەستوەی هەرێم ..

گۆڕان لەغیابی نەوشیروان مستەفادانەیتوانی بڕیاربدات گەرچی خواستی زۆرینەی هەڵسوڕاوانی بزوتنەوەی گۆڕان ئەوەبوو گۆڕان لەحکومەت بکشێتەوە بەڵام بڕیاربەدەستەکانی ناوبزوتنەوەی گۆڕان کەچەندین کۆبونەوەیان ئەنجامداوزیاترلە (12)کاتژمێر لەکۆبونەوەی جفاتی نیشتیمانیدابون نەیانتوانی بڕیاربدەن کەبکشێنەوە لەم دەسەڵاتکەتاسەرئێسقان بەگەنی کردوە.. گۆڕان دەبێت ببێتەخاوەنی هەموودەنگەناڕازییەکان ولەژێرچەتری خۆیداکۆیان بکاتەوە ئەگەروانەکات گۆڕان زەرەرمەندەچونکە پشت وپەنای گۆڕان تەنهاهاوڵاتیانی ستەملێکراو بەش مەینەتە کەوا بێت گۆڕان دەبێت بەوریاییەوەمامەڵەبکات ودیسانەوە نەکەوێتەوە ناوبازنەی یارییەکانی دەسەڵاتەوە.. گۆڕان دەبێت جدیترکاربکات بەگەیاندنی ئەوهەمووسوکایەتییەی کەدەسەڵاتی کوردی بەتاکی کوردی کۆمەڵگەی کوردی دەکات بەجیهانی دەرەوەکەهەرڕۆژەو لەژێرناوێکی جیاوازدایاری بەهەستی تاکی کوردی دەکات.

دەبێت گۆڕان بەکردارخۆی جیابکاتەوە لەهەمووپارتەکوردییەکانی ترکەلەژێرناوی گەورەی دیموکراسیداکاردەکەن بەئاڕاستەی تاکڕەوی لەهەندێ ناوچەش هەوڵی زیندووکردنەوەی حوکمی بنەماڵەدەدرێت ولەهەندێ ناوچەش ئەم سیستەمەچەسپاوە.. دەبێت گۆڕان چیتر واز لەکڕوزانەوەی بەردەم ڕاگەیاندنەکان بهێنێت کەمن وەک بارانی بەهاردێتەپێش چاوم هەندێ جاربەلێزمەدادەبارن هەندێ کاتیش هەمیشەئاسمانیان ساماڵەچونکە هەمیشەدەڵێن : یەکێتی ئامادەنیەڕێکەوتنەکەی نێوانمان جێبەجێبکات یان دەڵێن : پارتی قفڵی داوەلە پەرلەمان و وەزیرەکانی ئێمەی ناردتەوە ماڵەوە !
ئەگەرگۆڕان ئەم کارانەوچەندین کاری باشتربەئاڕاستەی باشترکردنی خراپی گوزەرانی هاوڵاتیان نەکات کەوا بێت هیچ جیاوازییەک نابینم لەنێوان هەرپێنج لایەنەکەی ناوحکومەت چونکە لەئێستادا هاوڵاتیان وەک تاڵانچی تەماشای حکومەت دەکەن.

سپیبوونەوە … نەژاد عزیز سورمێ

(1)
گەڕانەوەی بارانە .
بەهمەنی بەفرە سوورەکە
کەس نەما ڕاپێچی نەدا
کەو ،
ئاسك ،
کارە وردیلەکان ،
تەنانەت چاوەڕوانی و
شەرمی ئەفسانەیی کچانی لادێش …
کەس نەما .. (کەڵ) نەبێ .
ئەوەی نهێنی لە لا بوو
بێ یاوەر .. بێ هاواروبانگ
بێ نژدەوان بوو ..
وەسا بوو ،
پێنگێکی ماڵیی ، پاسەوانی تاریکی
تێی تیا نووستی ، نوقمی نەبانی ..
شاش ببووی ، بێ ئامان ..

(2)
گەڕانەوەی بارانە .
ئاوەدانییە .
بێدار بوویەوە ،
خۆت تەنیا بینی :
(ئەوە برادەرایەتی نییە
هاوەڵەکانت جێت بهێڵن..)
بۆ کوێ دەچن؟
وەرزی گەڕانەوەی بارانە
ئاشی دیان پێ نانرێتەوە
فڕێ بوو ..
(هیپۆمینس) بەهێزی بازوو

گرەوی لە (ئەتلانتا) نەبردەوە
هیپۆمینس گرەوی لە بایش دەبردەوە .
ئەتلانتا خۆی وای دەویست
ئاشی دیان پێ نانرێتەوە
وەرزی گەڕانەوەی بارانە .
(3)
ئاهەنگی جێژنی لەدایك بوون نییە
گەڕانەوەی بارانە
پێوەدان نییە
چزووی پەشمەستی بەفراوییە ..
خەمەكان بڵاوبوونەتەوە ..
مەیدانی سێرك چۆل كراوە
خەبەرت هەیە (كلۆدیۆس)
لە سەرەمەرگایە.. دەمرێ ؟
1/1986

بۆ تۆ … سەردار جاف

لە سەفەری رەنگەكانا
چاوەنواڕم
فڵچە دەستی نیكاركێشێ
لە دەرگای حەزەكانم با
پەیامی خوای ئیشق بێ و
خۆی تەیار دا
لە مەلۆتكەی كوڵمی ئاڵا
لە دەسرازەی چاوی خومار
لە باڵا لاولاوی لێوێ
بە قامەتی گەردن بەرزی تەدارەكێ
ئاڵاند بێ
لە كاروانی گەڕانەوە
دەبێتە دەنگی ناوازە
چەپكێ حەزی سەرشێتی دڵ
بوخچەیەك ماچی گڕ گرتووی

شتێی لەوێ
باوەشێ هەناری سێمام
لە کۆڵ دەنێ
عەرشی لە خاواریی پڕ کرد
ئەوە قەدەری ئەوینە
بۆ ئامێزی سینەی نەرمی
ناڵاند بۆ

ئەڵمانیا
2017 / 5 / 19

قۆستنەوەی منداڵان بۆ سواڵکردن تاوانە… ڕێزا شوان

سواڵکردن دیاردەیەکی کۆنی ناشارستانی و نامرۆڤایەتییە کە تا ئەمڕۆش بەردەوامە. سواڵکەران لە هەموو وڵاتێکدا هەن، شێوە و شێوازی سواڵکردنیش زۆرە.. سواڵکردن دیاردەیەکی ترسناکە و ئەنجامێکی نەرێنی و مەترسیداری لەسەر ئەمڕۆ و داهاتووی کۆمەڵگادا هەیە.. هۆکاری سەرەکی سواڵکردنیش نەبوونی و هەژاری و بێکاری و برسێتییە.. بەڵام بە داخەوە لەم دواییەدا بەشێکی زۆری سواڵکەران سنووری شەرم و شوورەییان بەزاندووە و ئالوودەی سواڵکردن بوونە و، سواڵکردن بووە بە پیشەی ڕۆژانەیان.. گەر ئیشیشیان بۆ هەڵبکەوێت ئیش ناکەن و سواڵکردنیان پێ خۆشترە.
ئەوەی ئەمە لەم نووسینەماندا مەبەستمانە، بەکارهێنانی منداڵانە بۆ سواڵ پێوەکردن و ساوێکردن پێیانەوە کە سواڵکەرە پیشەییەکان دڵپاکی و ساویلکەیی و نەزانی منداڵانیان قۆستوونەتەوە و بۆ پارە پەیداکردن دەیان چەوسێننەوە و بازرگانییان پێوە دەکەن.. ئەم منداڵانانە دڵپاک و بێتاوانن، هێشتا باش و خراپ، ڕاست و هەڵە لێک ناکەنەوە.

لە ئەمڕۆدا لە شارەکانی ئەو عێراق و کوردستانەی کە لەسەر دەریایەکی نەوت و گازی سروشتیدان، بە شێوەیەکی بەرچاو ژمارەی

سوالکەران زیادیان کردووە و لە زیادبوون دان.. بە هۆی نەداری و هەژاری و بێکاری و لەیەک جیابوونەوەی ژن و پیاوەوە.. بە تایبەتیش ڕێژەی سوالکەرانی ژنان و منداڵان زۆر زیادیان کردووە.. وەکو وتمان سوالکردن بۆتە پیشەیەکی ئاسانی سوالکەرە خووگرتووەکان.. ئەم ژنە سوالکەرانە بە راکێشانی سۆز و بەزەیی خەڵکانی خێرخواز، منداڵانی کۆرپە و ساوا و منداڵانی خاوەن پێداویستییە تایبەتییەکان بەکاردەهێنن. لە قرچەی هاوین و لە چلەی زستاندا بە رووتی یا بە جل وبەرگێکی تەنک و دڕاو و چڵکنەوە، ئەو کۆرپە و ساوا ناسک و بێتاوانانە، لەسەر شۆسەی شەقامەکانی شارەکان درێژیان دەکەن. بە ئەنقەستیش برسییان دەکەن، تا بگرین و بکوزێنەوە و بنووزێنەوە و خەڵکی بەزەیی پێیانبێتەوە.. زۆربەیان منداڵەی خۆیان نین، بەرانبەر بە پارەیەکی ڕۆژانەی کەم لە خێزانە هەژار و نەبوونەکان بە کرێیان گرتوون.. ئەم منداڵانە تووشی نەخۆشی جەستەیی و دەروونی بوونە و دەبن.

بێگومان لە ئەمڕۆدا، چەندین تۆڕ و گروپی مافیای بێوژدان و بێڕەوشت هەن، کە بازرگانی بە منداڵانەوە دەکەن، بە بڕێ پارەیەکی کەم سوالیان پێدەکەن، یا بە دزی و کاری ناڕەوا و نەشیاو بە کاریان دەهێنن.. لەوانەیە دەستدرێژیش بکەنە سەریان، ئەو منداڵە ناسک و هەناسەسارد و بەدبەخت و بێنازانە، کە لە تەمەنی چرۆ و خونچەدان.. لە مافی خوێندن و فێربوون، لە خۆشی و شادی، لە یاری و خەندە و پێکەنین، لە سۆز و خۆشەویستی، لە خۆشییەکانی تافی منداڵییەتی بێبەشن.. وەکو منداڵێکی ئاسایی ناژین و، بە دروستی گەش و پەروەردە ناکرێن.. فێری فێڵوفەڕ و درۆ و کاری ناپەسەندیان دەکەن.. خەڵکیش بە چاوێکی سووکەوە لێیان دەڕوانن. ئەم ساوا و منداڵە سوالکەرانە تووشی گرێی دەروونی دەبن و نابنە کەسایەتییەکی ئاسایی و، ڕقییان لە کۆمەڵگاکەیان دەبێتەوە.. دەبنە زەمینەیەکی لەباریش بۆ ئەوەی کە لە ڕێ دەربچن و، کەسانێکی تاوانباریان لێهەڵبکەوێت و جۆرەها تاوان ئەنجام بدەن.. یا تووشی مادە هۆشبەرەکان ببن و بازرگانییان پێوە بکەن.. بە کورتی نەوەیەکی سەقەتیان لێدێتە کایەوە.

لە وڵاتی ئێمەدا، تا ئێستا یاسایەک نییە، کە منداڵان لەو گروپ و تۆڕە مافیانە بپارێزێت و سزایی یاسایی ئەو تاوانبارانە بدەن، کە دەپاکی و ساوێلکەیی منداڵان دەقۆزنەوە و بە سوالکردن و کاری نەشیاو بەکاریان دەهێنن.. ئەمەش شوورەیی و شەرمەزارییە بە حکوومەتی دەسەڵاتدار.. لە داهاتوودا باجێکی زۆری ئەم گوێ پێنەدان

و پەراوێزکردنە دەدەینەوە..؟ کوا رێکخراوی منداڵپارێزی کوردستان..؟ کوا لیژنەی مافەکانی منداڵ و خێزان لە پەرلەمانی کوردستان..؟ بۆ هیچ هەڵوێستێکیان نییە..؟! بۆ ویژدانتان مردووە و بەزەییتان بەو منداڵە ناسکە بەدبەختانەدا نایەتەوە..؟! لە ئەمڕۆدا تەنها لە شاری سلێمانیدا نزیکەی (٤٥٠) منداڵ، لە شاری کەرکوکدا زیاتر لە (٣٥٠) منداڵ، لە شاری هەولێریشدا نزیکەی (٤٠٠) منداڵ، کە تەمەنیان لە نێوان هەشت بۆ شانزە ساڵان، لەسەر شەقامەکاندا کاری دەستگێڕی دەکەن یان لەسەر عەرەبانە شت دەفرۆشن. یا پێڵاو بۆیەدەکەن، عەلاگە دەفرۆشن.. زۆربەیان نەچوونەتە قوتابخانە یا لەبەر هەژاری و نەبوونی و، دابین نەکردنی پێداویستییەکان، ناچار بوونە کە واز لە خوێندن بهێنن.
لە هەموو یاسا ناوخۆییەکانی دەوڵەتان و، نێودەوڵەتیدا، قوستنەوەی منداڵان بۆ سواڵ پێکردن یا سواڵکردن پێیانەوە بە تاوان دادەنرێت، سزای تاوانبارانی ئەم تاوانە دەدەن.
مانگی رابردوو لە کەرکوک بووم، لە شەقامی پزیشکان کە قەرەباڵغترین شەقامی شاری کەرکوکە.. زیاتر لە دوانزە جار ئەم دیمەنە دڵتەزێنەم بە چاوی خۆم بینی.. کە ژنێکی سواڵکەری عەرەب کە تەمەنی چل و پێنج ساڵ دەبوو، بە بەرچاوی پۆلیسی کەرکوکەوە لە ناوەڕاسی شەقامی پزیشکان دانیشتبوو، لە بەردەمی خۆیدا چوار منداڵی لەسەر پشت درێژکردبوون، تەمەنی دوانیان لە نێوان حەوت مانگ بۆ نۆ مانگ دەبوون، ئەو دوانەی تریان لە ساڵ زیاتر بوون، منداڵەکان دەنوزانەوە، زۆر بێزار و سەغڵەت بوون.. رەنگە برسییان بووبێ، یا ئازاری جەستەییان هەبێت.. گومانم هەیە کەمنداڵەی خۆی بن، رەنگە لە خێزانە هەژارەکان بەکرێی گرتووبن بە مەبەستی سواڵکردن.

هەر لە کەرکوک، لەسەر پردی دووەم ژنێکی تری عەرەب منداڵێکی کوڕی سێ ساڵانی لە بەردەم خۆیدا دانابوو، سکی منداڵەکەی رووت کردبوو، منداڵەکە نەشتەرگەری بۆ کرابوو.. پانزە تەقەڵ زیاتر بە سکی منداڵەکەوە دیاربوو.. هێندە خۆر لە سکی ئەو منداڵەی دابوو.. رەنگی پێستی سکی قاوەیی ببوو.. لەوانەشە ژنە سواڵکەرەکە بە مکیاج رەنگی سکی قاوەیی کردووبێت.. من وا هەستم کرد کە خۆر سووتاندبووی.
ئەمانە و چەندین چیرۆک و دیمەنی تری هاوشێوەی ئەو دوو سواڵکەرم لە شاری سلێمانی و هەولێریش بینی، کە منداڵان بوونەتە کەرەستەی سواڵکردن.. بەشێک لەو ئافرەتانە لە ئاوارەکانی سوریا و خوارووی عێراق بوون.. هەندێکیان تەمەنیان لە نێوان بیست بۆ سی ساڵان

دەبوون و هەمووشیان منداڵی ساوایان پێ بوو.. گێچەڵ پێکردن و قسە و توانجی هەرزەکارانیش بەم ئافرەتانە لە لایەکی ترەوە.

بە دەیان منداڵانی ناسکیش کە تەمەنیان لە هەشت بۆ دوانگزە و سیانزە ساڵان دەبوون، بە نێو ئۆتۆمبیلەکانی سەر شەقامەکانی سلێمانی و هەولێر و کەرکوکدا پێچیان دەکردەوە و لە شۆفێرەکان دەپاڕانەوە تا پاکەتێک کلینکسیان لێبکڕن.. لەسەر نیوەی ئەو منداڵانە منداڵی کورد بوون.. نەبوونی و رەشوڕووتییان پێوە دیاربوو.

هەموو ئەمانە تاوانن و پێشێلکردنێکی زەقی مافەکانی منداڵانن.. بە پلەی یەکەمیش ئۆباڵیان لە ئەستۆی حکوومەت دایە.. مەبەستیشم حکوومەتی عێراق و کوردستانیشە.. هیوادارم بە جددی و دڵسۆزی و سۆزەوە پەرلەمان و وەزارەتی کاروباری کۆمەڵایەتی و رێکخراوی منداڵپارێزی کوردستان و هەر هەموو ئەو رێکخراوانەی کە داکۆکی لە مافەکانی منداڵان دەکەن.. هەموو ئەو کەسانەش کە خۆیان بە خەمخۆری منداڵان دەزانن و هیواخوازی داهاتووەیەکی گەشتر و شیاوترن بۆ کورد و کوردستان.. بێنە سەرخەت و، هەڵوێستی جددییان هەبێت و بێدەنگ نەبن بەرانبەر بەم تاوانانەی لە منداڵان دەکرێن.

رەزا شوان
نەرویج:(٢١ی/ ئایار/٢٠١٧)

پرسیار … دەوەن مەعروف

لە دوای قوومێ شەراب، بەدەم خەیاڵەوە..
جگەرەیەکم داگیرساند!
خەیاڵم بە فیزێکەوە پێی وتم: ئەزانی ماڵی “پرسیار” لە کوێیە؟
لەناو خۆمدا کەوتمە گەڕان.. هیچم نەدۆزییەوە!
ئیتر بە ڕۆحێکی ماندوەوە هاتمە دەرەوەی خۆم و
بە خەیاڵ خۆم کرد بە وڵاتی (گریک)دا
لەوێ لە دووای هەواڵپرسین، ماڵی (پرسیار)م دۆزییەوە!
لە دامێنی (پارتینۆن) ئەشکەوتێکی ڕووخاوم بینی..
لێی نووسراو بوو (کونەکەی سوکرات)

لە وە□امدا بە خە□یا□م وت: بە قە□زا بیت، هە□ی بە□ مروو□ت،
پ□کە□ ژە□هرە□کە□ی (سوکرات) دووایین ما□ی پرسیار□!